

พระมหากษัตริย์นักกีฬาเหรียญทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา คุณาอภิสิทธิ์

บทนำ : 16 ธันวาคม “วันกีฬาแห่งชาติ”

วันที่ 16 ธันวาคม 2510 เป็นวันที่พลสกนิกรไทยทั้งประเทศได้ปลื้มปิติยินดีกันอีกครั้งหนึ่ง เพราะในวันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระองค์ผู้ทรงเป็นที่รักและเทิดทูนเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ทรงได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองในการแข่งขันเรือใบประเภทโอเค จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในพิธีปิดการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 4 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ จัดขึ้นระหว่างวันที่ 9 - 16 ธันวาคม 2510 ณ สนามศุภชลาศัย พระองค์เสด็จขึ้นประทับยืนบนแท่นรับเหรียญรางวัลร่วมกับนักกีฬาเหรียญเงินและเหรียญทองแดง

เป็นที่ประจักษ์กันถ้วนทั่วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงปฏิบัติพระองค์เยี่ยงนักกีฬาคนอื่น ๆ ทรงแสดงพระปรีชาสามารถในเชิงกีฬาเป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลก เพราะไม่เคยปรากฏมาก่อนว่าพระมหากษัตริย์ประเทศใดจะทรงเป็นนักกีฬาทีมชาติเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ และยังทรงชนะเลิศได้เหรียญทองเหมือนพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย ตามปกติในการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ การที่ใครได้เป็นตัวแทนประเทศไปเข้าร่วมการแข่งขันก็นับเป็นความภาคภูมิใจมากพอแล้ว และถ้าขณะได้รับเหรียญกลับมาให้เพื่อนร่วมชาติได้ร่วมภาคภูมิใจด้วยก็จะยิ่งยินดีมากขึ้น แต่ครั้งนั้น พลสกนิกรไทยยิ่งภาคภูมิใจอย่างเหลือล้นเป็นร้อยเท่าพันทวี ชัยชนะของพระองค์ดุจประกาศให้โลกรู้ว่า ชาวไทยเป็นนักกีฬาผู้แกร่งกล้าสามารถ ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลงมาจนถึงสามัญชนชาวเมือง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงสมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นนักกีฬาทีมชาติไทย เพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาเรือใบในกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 4 (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกีฬาซีเกมส์) ตามขั้นตอนเช่นเดียวกับนักกีฬาทั่วไป ทรงได้รับการคัดเลือกเป็นนักกีฬาเรือใบทีมชาติไทย ทรงฉลองพระองค์ชุดวอร์มและเบลเซอร์ ทรงเข้าค่ายฝึกซ้อมตามกำหนด และทรงได้เบียดแย่งในฐานะนักกีฬาเหมือนนักกีฬาคนอื่น ๆ

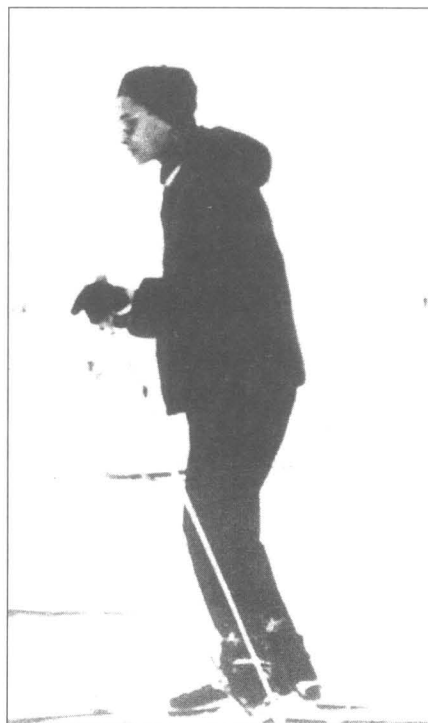
ดร.รชฎ กาญจนวนิช ได้เล่าไว้ในรายการโทรทัศน์ “หยาดน้ำพระทัย” ตอน “นักกีฬาราชันย์” เมื่อวันเสาร์ที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2539 ว่า

พระองค์ทรงลงพระปรมาภิไธยรับเบี้ยเลี้ยงด้วยพระองค์เอง เมื่อทรงรับเบี้ยเลี้ยงใส่กระเป๋าเสร็จแล้วพระองค์ทรงล้วงเงินออกมาแล้วตรัสว่า วันนี้ทำงานหนักมาทั้งวัน รับเบี้ยเลี้ยงแค่นี้

จากชัยชนะในครั้งนั้น คณะรัฐมนตรีจึงลงมติให้วันที่ 16 ธันวาคม ของทุกปีเป็น “วันกีฬาแห่งชาติ” นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา

นานาพระราชกรณียกิจพระราชมหาราชอัครราชูปถัมภ์กีฬา

พระราชมหาราชอัครราชูปถัมภ์กีฬาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ฉายแววมมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ขณะทรงศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทรงโปรดกีฬาสกีหิมะเป็นที่สุด และทรงคล่องแคล่วชำนาญานาน นอกจากนั้นยังโปรดการทรงกีฬาอีกหลายชนิด เช่น แบดมินตัน กรรเชียงเรือ รถเล็ก ฯลฯ ครั้งเสด็จขึ้นครองราชย์ ทรงมีพระบรมราชโองการอันศักดิ์สิทธิ์ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” จากนั้นพระองค์ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการด้วยน้ำพระราชหฤทัยอันเปี่ยมด้วยธรรมะ ตามครรลองของพระบรมศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และกอบปรึด้วยน้ำพระทัยนักกีฬา พสกนิกรไทยต่างมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม “พระบิดาแห่งชาติไทย” ผู้ทรงมีแต่การให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ราษฎรของพระองค์ และพร้อมใจกันถวายพระราชมัญญานาม “พระภัทรมหาราช” พระมหา

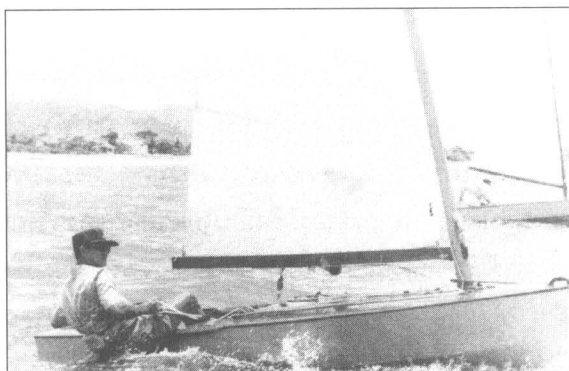
กษัตริย์ผู้ทรงเป็นที่รัก เคารพ และเทิดทูนเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ตลอดมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงโปรดการฝึกฝนกีฬาด้วยพระองค์เอง ซึ่งคงเป็นเพราะทรงได้รับการอบรมปลูกฝังเรื่องการพึ่งพาพระองค์เอง การทำอะไรด้วยพระองค์เอง จากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี “สมเด็จพระย่า” มาแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ พระองค์จึงทรงศึกษาจากตำราต่างๆ จนเข้าพระทัยจริง แล้วทรงลองปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ซึ่งเป็นไปตามกฎของการฝึกหัด (Law of exercise) คือการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเองบ่อยๆ ซ้ำๆ ทำให้เกิดการลองผิดลองถูก (trial and error learning) เป็นการเรียนรู้แบบหยั่งเห็น (insight learning) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นครครลองเดียวกันกับการแสวงหาสัจธรรมแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนเป็นประสบการณ์ที่ได้ผลดีที่สุดในที่สุด

พระองค์ทรงเปี่ยมด้วยน้ำพระทัยนักกีฬา ทรงยอมรับและปฏิบัติตามกฎกติกาอย่างเคร่งครัดโดยไม่ทรงมีพระอารมณ์ใดๆ ไม่ทรงพระพิโรธเมื่อมีการผิดพลาดหรือทรงได้รับการตัดสินให้แพ้ พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ (2536: 4-5) ประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บอกเล่าเกี่ยวกับการทรงกีฬาเรือใบของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า

การทรงเรือใบของพระองค์นั้น พระองค์ทรงมุ่งมั่นขยันขันแข็ง มุ่งมั่นในลักษณะที่ทำให้พระองค์พยายามอย่างยิ่งในการฝึกซ้อม ในกรณีที่ทรงผจญคลื่นลม และทรงเอาพระทัยใส่อย่างยิ่ง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ในหลวงทรงกระทำนั้น จะทำจากรากฐานขึ้นไปจนถึงต้น ถึงดอก ถึงใบ ถึงผล และการซ้อมเรือใบก็เหมือนกัน พระองค์ทรงซ้อมให้เรือล่ม คนก็นึกว่าพระองค์ทรงเล่นไม่เป็น ล่มบ่อย เปล่าหรอก พระองค์ท่านทรงซ้อมทุกคราวที่เรือล่ม พระองค์จะพยายามกู้เรือด้วยพระองค์เอง บางทีไม่ถึงนาทีท่านก็ขึ้นมาแล้ว เมื่อครั้งทรงกีฬาเรือใบในกีฬาแหลมทองครั้งที่ 4 พระองค์ทรงเรือใบประเภทโอเค เทียวสุดท้ายของการแข่งขัน วันนั้นพายุแรงเล็กน้อยทำให้ทุ่นชนะกับเรือกรรมการเคลื่อนที่ พอไปถึงจุดที่จะชนะ พระองค์ก็ทอดพระเนตรไปยังเรือกรรมการ กรรมการก็เฉยไม่ยิงปืนถวาย พระองค์จึงตรัสถามกรรมการว่า “ทำไมไม่ยิงปืนล่ะ” กรรมการก็กราบบังคมทูลว่า “ผิดทุ่นพะยะค่ะ ทุ่นอยู่ทางโน้น ทางทิศตะวันตก” พระองค์ก็ทรงพระสรวลแล้วก็ทิ้งพระองค์ลงน้ำไปแล้วก็เสด็จขึ้นเรือ ส่วนสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ ทรงตามมาเป็นที่สองและผ่านเข้าเส้นชัย จึงทรงได้รับเหรียญทองคู่กันสองพระองค์ เพราะแค้นเท่ากัน

เวลาทรงเรือใบโอเค หรือเมฆา เป็นเวลาที่ทรงพระสำราญมาก ทรงฉลองพระองค์ง่าย ๆ สบาย ๆ เรือประเภทนี้เป็นเรือที่ต้องเล่นคนเดียว เวลาลมแรงต้องโหนเต็มที่ ร่างกายส่วนที่อยู่ในเรือโดยเฉพาะจากเข่าลงไป ต้องรับน้ำหนักเต็มที่ ฉะนั้น นักเล่นเรือใบต้องป้องกันตัวโดยใส่รองเท้าไม้ให้เจ็บ เพราะต้องจับกับส่วนใดส่วนหนึ่งของเรือ ต้องนุ่งกางเกงขายาว และบางครั้งต้องสอดขาไว้ในกางเกง แต่พระองค์ไม่เคยทรงปฏิบัติเช่นนั้น

แม้แต่ร่องพระบาทก็ไม่ทรง จะทรงแต่สนับเพลาลั่น ฉะนั้น เมื่อกัดกับเรือใบเต็มที ต้องทรงเจ็บ แต่ก็ทรงฉลองพระองค์เช่นนี้เสมอ

เรื่องนี้ผู้เขียนได้เคยพูดคุยกับ ดร.พิชิต เมืองนาโพธิ์ นักเล่นเรือใบมือดีและเป็นผู้ฝึกสอนนักกีฬาทีมชาติไทย ดร.พิชิต บอกว่า ท่าทางการทรงเรือใบที่ต้องทิ้งพระองค์เพื่อถ่วงเรือนั้น “ไม่ธรรมดา” ยากมากและต้องใช้ความแข็งแรงอดทนอย่างมากและเจ็บมากด้วย

ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ ได้ทรงนิพนธ์บทความถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เกี่ยวกับพระปรีชาสามารถทางด้านการกีฬา ตามคำทูลขอของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ไทยรัฐ ฉบับวันเสาร์ 5 ธันวาคม 2541 หน้า 24) เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2541 และในโอกาสที่ประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 ความบางตอนว่า....

.....อย่างหนึ่งที่ทูลกระหม่อมพ่อท่านทรงสอนฉันซึ่งเป็นเรื่องที่มีคุณค่าในการดำรงชีวิตสำหรับฉันในเวลาต่อมา เมื่อฉันต้องประสบพบเจอเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ นานา ก็คือ การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา นั่นเอง เพราะเมื่อเรามีใจเป็นกลาง รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัยแล้ว เราก็จะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง และมีสติพอที่จะแก้ไขปัญหานั้นได้เป็นอย่างดี และฉันก็สามารถดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน เพราะฉันเป็นนักกีฬานั้นเอง ฉันโชคดีที่ได้ใกล้ชิดทูลกระหม่อมพ่อและได้ตามเสด็จเล่นกีฬากับท่านเสมอๆ เมื่อตอนฉันยังเป็นเด็ก

เริ่มต้นด้วยการเล่นแบดมินตัน เพราะว่าในสมัยก่อนนั้นทูลกระหม่อมพ่อท่านทรงออกกำลังกายด้วยการทรงกีฬาชนิดนี้ในเวลาบ่ายๆ แทบทุกวัน ฉันยังจำได้ว่า ฉันเริ่มอยากไปตีแบดมินตันกับทูลกระหม่อมพ่อเมื่อฉันอายุได้ประมาณ 10 ปี.... การเล่นแบดมินตันเป็นกีฬาที่ฉันนึกอยากเล่น อยากฝึกฝนให้เก่ง และเมื่อได้ตามเสด็จเล่นกับทูลกระหม่อมพ่อ ท่านก็ทรงสอนฉันให้สามารถตีแบดมินตันได้อย่างถูกวิธี และเมื่อฉันเติบโตขึ้น ตอนมาอยู่

มหาวิทยาลัยที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ฉันก็ได้ใช้ความสามารถในการเล่นกีฬาแบดมินตันให้เป็นประโยชน์ โดยได้เข้าอยู่ในทีมแข่งขันกีฬาประเภทนี้ด้วย

นับว่าการที่ถูกระหม่อมพ่อทรงฝึกให้ฉันเป็นนักกีฬา ได้เปิดโลกทัศน์ของฉันให้กว้างขึ้น ทำให้ฉันได้ไปแข่งกีฬาตามที่ต่างๆ ได้พบปะเจอกับใครๆ มากมาย อย่างน้อยก็เป็นการฝึกให้ฉันชอบคบเพื่อนฝูงและสามารถเข้ากับคนทั่วไปอย่างกว้างขวาง...

ถูกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ ได้นิพนธ์ในลักษณะตรัสเล่าถึงประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 4 ที่ทรงเป็นนักกีฬาเรือใบเข้าร่วมการแข่งขันกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า

..... เราแข่งขันเรือใบประเภทโอเค ซึ่งเป็นเรือสำหรับนักกีฬาที่เล่นคนเดียว ประเทศที่ส่งนักกีฬาเข้าแข่งขันก็มีนักเรือใบจากพม่าหรือเมียนมาร์ และจากประเทศมาเลเซีย

ฉันยังชนะได้รับเหรียญทองร่วมกับถูกระหม่อมพ่อด้วย ฉันภูมิใจมาก อันที่จริงถูกระหม่อมพ่อท่านทรงเก่งกว่าฉันอย่างเทียบไม่ติดเลย เพราะท่านทรงเป็นครูสอนฉันเล่นเรือใบเอง

ฉันจำได้ว่า ถูกระหม่อมพ่อชวนฉันเล่นเรือใบเมื่อฉันอายุได้ 13 ปี ในตอนแรกฉันก็เล่นเรือประเภท 2 ใบ ใช้คนเล่น 2 คน ชื่อเรือเอนเตอร์ไพรส์ และต่อมาจึงได้หัดเล่นเรือโอเค ซึ่งเป็นเรือประเภทเดี่ยว และหลังจากนั้นถูกระหม่อมพ่อท่านก็ยังทรงออกแบบสร้างเรือชนิดเล่นคนเดียวอีกด้วย โดยพระราชทานชื่อว่า เรือ “มด”.....

ในโอกาสการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 18 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน ณ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 8-17 ธันวาคม 2538 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเรือใบส่วนพระองค์ ชื่อ “เวคา II” ซึ่งเป็นเรือใบประเภทโอเค ที่ทรงนำเข้าแข่งขันจนชนะเลิศได้รับเหรียญทองในกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 4 ให้นำไปประดิษฐานในนิทรรศการทางการกีฬา เนื่องในวโรกาสเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี และการเป็นเจ้าภาพกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 18 ณ สนามกีฬาสมโภช 700 ปี เมืองเชียงใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงต่อเรือด้วยพระองค์เอง นอกจากนั้นพระองค์ยังได้ทรงตั้งสโมสรส่วนพระองค์ขึ้น คือ สโมสรจิตรลดาแยอร์ช สควอดรอน (Royal Chitralada Yacht Squadron; RCYS) และมีสโมสรอื่นๆ ที่อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์อีก เช่น สโมสรราชวรุณ (Royal Waruna Club) ที่อ่าวพัททยา โบตคลับ (Boat Club) ของโรงเรียนนายเรือ สโมสรกองเรือยุทธการ สโมสรนาวิกโยธิน สโมสรสถานีทหารเรือสัตหีบ สโมสรกรมอุทการเรือ สโมสรต่างๆ เหล่านี้มีเรือใบประเภทต่างๆ ที่ใช้ในการแข่งขัน จึงนับเป็นการส่งเสริมให้

กีฬาเรือใบไทยก้าวหน้าและพัฒนามากยิ่งขึ้น และยังสามารถผลิตนักกีฬาเรือใบเข้าแข่งขันในระดับนานาชาติอีกด้วย พระองค์ทรงออกแบบและสร้างเรือใบมด (Moth) ลำแรกด้วยพระองค์เอง และได้ทรงนำเรือลำนี้ไปแข่งขันเมื่อคราวเสด็จพระพาสที่ประเทศอังกฤษ ทรงสามารถเอาชนะเรือของผู้แข่งขันคนอื่นในขนาดใกล้เคียงกันได้ (คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นทั้งนักกีฬา ครูพลศึกษา และครูกีฬาหรือโค้ช ที่ใช้ทั้งหลักวิทยาศาสตร์และหลักจิตวิทยาทางการกีฬา ดังพระนิพนธ์ของทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ และคำบอกเล่าของคนอื่นๆ เช่น เจริญ วรธนะสิน (อ้างในวารสารกีฬา, 2535 : 35) อดีตนักแบดมินตันทีมชาติไทย และรองแชมป์ชายเดี่ยวโอลิมปิก 2 สมัย ซึ่งเคยได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เข้าเฝ้าถวายทรงกีฬาแบดมินตันกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้กล่าวถึงน้ำพระทัยนักกีฬาของพระองค์ว่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระขันติธรรมสูงมาก ดังจะเห็นได้จากเวลาที่คู่ต่อสู้เสีย ถ้าเป็นคนที่ขาดขันติธรรมหรือหมดความอดทนแล้ว จะต้องแสดงความโกรธหรือบ่นว่าต่างๆ นานา แต่สำหรับพระองค์ท่านไม่มีเลย ทรงมีน้ำพระทัยเป็นนักกีฬาโดยแท้ ไม่เคยทรงแสดงความไม่พอพระทัยแต่อย่างใด พระองค์กลับรับคำสั่งแต่เพียงว่า 닝ลิ และไม่มีการสั่งด้วยพระอารมณ์อย่างอื่นเลย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงรับสั่งเสมอว่า “นักกีฬาที่ดีจะต้องมีความอดทน มีวินัยมีแผนการต่างๆ และต้องปรับปรุงตัวเองให้สม่ำเสมอ”

เจริญ วรรณะสิน (อ้างในวารสารกีฬา, 2535 : 27-29) ได้เล่าถึงประสบการณ์ว่า

ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2499 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงติดตามข่าวการแข่งขันแบดมินตันของทีมชาติไทยโดยตลอด ทรงเสด็จไปทอดพระเนตรเสมอ ตอนแข่งขันโหมสัดพและไทยแลนด์อินวิเตชันที่เวทีราชดำเนิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปให้กำลังใจแก่นักกีฬาทีมชาติไทยทุกครั้ง พวกเรา รู้สึกปลื้มปิติอย่างที่สุด ทุกคนมีกำลังใจมากที่สุด ลงสนามอย่างมั่นใจจนได้รับชัยชนะทุกครั้ง พวกเราทราบอยู่เสมอว่า พระองค์ท่านสนพระทัยกีฬาแบดมินตันมาก พระองค์จะต้องเสด็จมาทอดพระเนตรแน่ๆ พวกเราจึงฝึกซ้อมอย่างดีเยี่ยม เพื่อมิให้ต้องทรงผิดหวัง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงโปรดกีฬาแบดมินตันมากดังกล่าวนั้นแล้ว ซึ่งอาจเป็นเพราะต้องพระราชอัธยาศัย ทรงมีความถนัด และทรงคุ้นเคยกับกีฬาชนิดนี้มาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ดังพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (2525 : 189) เรื่อง “แม่เล่าให้ฟัง” ถึงชีวิตที่กรุงเทพฯ พ.ศ. 2472-2476 (ค.ศ. 1929-1933) ว่าสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างคอร์ตแบดมินตันในสวนและได้ทรงรับสั่งเชิญคนมาเล่นด้วยบ่อยๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงโปรดฯ ให้ปรับแต่งหอประชุมพระตำหนักจิตรลดารโหฐานเป็นสนามแบดมินตันมาตรฐาน และทรงตั้งชื่อทีมชาติชาย 3 คน ของพระองค์ว่า ทีมเซียฟ ซึ่งย่อมาจากเซียฟเกมส์

เจริญ วรรณะสิน เล่าว่า

พระองค์ทรงรับสั่งถึงกีฬาแบดมินตันอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง พระองค์ทรงแบดมินตันอย่างเกษมสำราญ ทรงมีน้ำพระทัยเป็นนักกีฬา พระองค์ทรงแบดมินตันได้ดีมาก ถวายลูกโยน 45 องศาที่ไร พระองค์ทรงตบลูกได้รุนแรงทุกที พระองค์มีทรงโปรดให้ผู้ถวายทรงอ่อนฝีมือให้เวลาถวายทรงจึงต้องเล่นอย่างเต็มที่

ส่วนมากพระองค์ทรงแบดมินตันตอนเย็นวันศุกร์และตอนเช้าวันอาทิตย์ บางครั้งก็เพิ่มตอนเย็นวันอังคาร แต่ละครึ่งทรงนานประมาณ 2-3 ชั่วโมง ตอนสายวันอาทิตย์จะมีทาบถวายเดี่ยวหรือไม่ก็อาหารว่างง่ายๆ ตั้งเตรียมไว้ข้างสนาม

พระองค์ทรงเล่นเดี่ยวเป็นบางครั้ง แต่ที่โปรดปรานมากที่สุดได้แก่การเล่นข้างละ 3 คน บางครั้งก็ทรงเล่นคู่ ทรงสังเกตวิธีเล่นเสมอ เมื่อพระองค์ไม่ทรงถนัดลูกหลังมือ ก็ทรงมีรับสั่งถามวิธีตีให้ได้แรง แล้วพระองค์ก็ทรงนำไปฝึกซ้อมด้วยพระองค์เองจนได้ผล

พระราชอัจฉริยภาพด้านการวิเคราะห์เกมการเล่นเสมือนครูกีฬาหรือผู้ฝึกสอนกีฬาจากการบอกเล่า

ของเจริญ วรธนะสิน คือ

พระองค์ทรงศึกษาถึงเกมการเล่นของคู่แข่งอันดับโลกเกือบทุกคน คู่ต่อสู้มีวิธีการเล่นหรือจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไรพระองค์ทรงทราบหมด เคยรับสั่งว่า เออร์แลนด์ คอปส์ มีลูกตบหนัก หนักน่ากลัว พระองค์ได้พระราชทานแผนแก้เกมให้ โดยให้ดึงคอปส์มาเล่นลูกหยอด เวลากระแทกลูกหลังให้คอปส์เอียงตัว ไม่ให้มีจังหวะตบลูกกลับมาได้สะดวก ได้นำไปใช้จนชนะคอปส์หลายครั้งในหลายประเทศ

พระองค์ทรงรับสั่งหลายครั้งว่า “กีฬาแบดมินตันเป็นกีฬาหนึ่งในไม่กี่ประเภทที่คนไทยสามารถที่จะได้เข้าไปสู่ระดับโลกได้ เพราะไม่เสียเปรียบทางด้านรูปร่างและพลังกำลังมากจนเกินไป” (วารสารกีฬา, 2535 : 22)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไม่ทรงโปรดการซื้ออุปกรณ์กีฬาที่มีราคาแพง โดยเฉพาะอุปกรณ์กีฬาเรือใบ จึงทรงโปรดการต่อเรือใบด้วยฝีพระหัตถ์ของพระองค์เอง และทรงประดิษฐ์อย่างถูกต้องตามหลักสากล โดยศึกษาแบบแปลนข้อบังคับของเรือแต่ละประเภทจากตำราต่างๆ ทั่วโลกจนรู้จริง ทรงประดิษฐ์ด้วยความละเอียดอ่อนถึงถ้วนชนิดที่เรียกว่า วัดเป็นมิลลิเมตร เรือที่ทรงต่อขึ้นจึงเป็นเรือที่สมบูรณ์แบบ

เรือที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงต่อด้วยฝีพระหัตถ์เป็นลำแรกคือเรือเอนเตอร์ไพรส์ ลำที่ 2 เป็นเรือเอนเตอร์ไพรส์ที่เล่นได้ 2 คน ทรงตั้งชื่อว่า “ราชปะแตน” ลำที่ 3 เป็นเรือโอเค ทรงตั้งชื่อว่า “เมฆา” ซึ่งเป็นลำที่ทรงโปรดมาก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นนักกีฬาอย่างเต็มพระองค์ ทรงเป็นนักกีฬาเพื่อสุขภาพ นักกีฬาเพื่อการแข่งขัน และทรงเป็นนักผลิตอุปกรณ์กีฬาที่ทรงพระปรีชาสามารถ ทรงเข้าร่วมการแข่งขันเรือใบ ประเพณีจิตรลดาภิรมย์กับราชนาวิ ฌ พระราชวังไกลกังวล อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ อย่างสม่ำเสมอ

ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ ได้ตรัสเล่าไว้ในทำียบทพระนิพนธ์ ว่า

นอกจากกีฬาเรือใบและแบดมินตันแล้ว ทูลกระหม่อมพ่อยังทรงพระปรีชาสามารถในการกีฬาทุกชนิด รวมทั้งการเล่นสกีและซอกกี้น้ำแข็งด้วย นอกจากจะทรงสอนฉันเล่นซอกกี้น้ำแข็งแล้ว ท่านยังสอนฉันเล่นสกีน้ำอีกด้วย และนี่คือตัวอย่างพระปรีชาสามารถทางด้านการกีฬาของทูลกระหม่อมพ่อที่ฉันสัมผัสมาด้วยตนเอง

นายแพทย์รุ่งรธรรม ลัดพลี แพทย์ทางการกีฬาที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไปในที่ต่างๆ และเป็นหนึ่งในคณะแพทย์ประจำพระองค์ที่ได้มีโอกาสใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท และได้รับพระเมตตาพระราชทานความรู้และข้อคิดเกี่ยวกับกรกีฬาจากพระองค์เสมอมา ได้บรรยายไว้ในบทความ เรื่อง ในหลวงของเรากับพระราชกรณียกิจทางการกีฬาว่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักกีฬาอย่างเต็มพระองค์คือ ทรงเป็นทั้งนักกีฬา และ ทรงสนพระทัยให้การสนับสนุนกีฬาเป็นอย่างยิ่ง และที่สำคัญที่สุดพระองค์ทรงมีน้ำพระทัย นักกีฬาอย่างแท้จริง

กีฬาที่พระองค์ท่านทรงสนพระทัยจะต้องเป็นกีฬาที่แสดงถึงความสามารถ ไม่ใช่แสดงถึง พละกำลังเท่านั้น แต่ต้องเป็นกีฬาที่อาศัยแทกติกและเทคนิคต่างๆ ต้องรู้จักประยุกต์ความรู้ ความสามารถต่างๆ รอบด้านเข้าช่วย เป็นกีฬาที่ใช้ความละเอียดอ่อน และต้องใช้สมองใน การเล่น ส่วนกีฬาบางอย่างที่ต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมมากและต้องมีสถานที่สำหรับฝึกซ้อม ซึ่งพระองค์ท่านมีพระราชกรณียกิจมากมายไม่สามารถที่จะร่วมฝึกซ้อมได้ พระองค์ท่านก็จะ ทรงสนพระทัยกีฬาที่มีโอกาสได้ฝึกซ้อม ทรงคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลาว่า การจะเป็นนักกีฬาที่ดี นั้น ต้องให้ความสนใจในการฝึกซ้อม มีการเรียนรู้ และมีประสบการณ์ ถ้านักกีฬาคนใดไม่ ฝึกซ้อมก็จะเป็นนักกีฬาที่ดีไม่ได้

กีฬาที่พระองค์ท่านทรงสน ส่วนมากจะทรงเป็นระยะๆ เนื่องจากทรงมีพระราชกรณียกิจ มากมาย ไม่สะดวกที่จะฝึกซ้อมบ่อยๆ กีฬาที่ทรงมีหลายประเภท

กอล์ฟ ทรงเล่นแบบพัตกอล์ฟ โดยเคยทรงที่นั่งอัมพรสถานกับที่วังสระปทุม ซึ่งมีสนาม เล็กๆ สำหรับทรงพัตลูกบนสนาม

แบดมินตัน พระองค์ทรงอยู่หลายปี ทรงมีพระชัตติยามานะในการทรงกีฬาให้ดีที่สุด กีฬาที่ พระองค์ท่านทรงจะเป็นกีฬาเพื่อพระสุขภาพส่วนหนึ่ง ในส่วนแข่งขันก็มีบ้าง ทรงโปรดที่จะ เล่นทีมสามเพื่อให้ผู้เล่นมีการประสานงานกัน บางครั้งก็ทรงเล่นคู่ น้อยครั้งที่ทรงเล่นเดี่ยว พระองค์ทรงแบดมินตันอยู่พักหนึ่ง จนกระทั่งประจวบที่พระศอ แพทย์ที่ถวายการตรวจรักษา ถวายคำแนะนำให้พักบ้าง ประจวบกับพระราชภารกิจมากมาย จึงทำให้ต้องทรงงดไป

กีฬาทางน้ำ เป็นกีฬาที่พระองค์ทรงโปรดมาก เมื่อตอนเริ่มทรงกีฬาใหม่ๆ พระองค์ทรง สกีน้ำ ซึ่งทรงได้ดีมาก จนกระทั่งครั้งหนึ่งเกิดอุบัติเหตุขึ้นตอนที่พระองค์ทรงหมุนพระองค์ สกีไปกระทบกับพระขม้ทำให้เกิดรอยร้าว จึงทำให้ต้องทรงหยุดพักไป ทรงเป็นนักกีฬาว่ายน้ำ น้ำที่เก่งพระองค์หนึ่ง ทรงว่ายน้ำได้ทั้งระยะยาวและระยะสั้น เรือกรรเชียงซึ่งเป็นเรือพายแบบ ใช้ 2 ใบพาย ก็เป็นกีฬาที่โปรดอยู่พักหนึ่งและทรงได้ดี ส่วนมากจะทรงเรือกรรเชียงยาง ระยะหลังจึงได้มาทรงเรือใบ ทรงได้หลายประเภท แต่ที่ทรงโปรดมากคือเรือใบประเภทโอเค หรือประเภทมด จะทรงทั้งระยะสั้นและระยะยาว และทรงเรือใบข้ามอ่าวไทยหลายครั้ง (พระปรีชาสามารถในการทรงเรือใบประเภทนี้ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น) ในคราวแข่งขัน

กีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 4 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า คู่แข่งขันที่สำคัญที่สุดคือนักกีฬาพม่า เพราะเป็นเด็กที่เก่งมากและเป็นนักกีฬาที่มีความพยายามสูง มีกิลวิธีต่างๆ มากมาย แต่ที่พระองค์ทรงชนะได้ก็เพราะได้ทรงศึกษาเรื่องเรือใบมาอย่างละเอียด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ นั้น เมื่อทรงทำอะไรแล้ว จะทรงทำได้อย่างดีมาก โดยเฉพาะเรื่องเรือใบ เรือใบเป็นกีฬาที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อน ต้องคำนวณทั้งกระแสลม กระแสน้ำ ถ้าลมไม่มีจะทำอย่างไร ต้องเก็บลมอย่างไรมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ต้องใช้วิจารณญาณต่างๆ กว่าจะได้ชัยชนะ พระองค์ท่านต้องผ่านการฝึกซ้อมมาเป็นอย่างดี และที่สำคัญที่สุดคือ ทรงเป็นนักกีฬาที่มีความอดทน

เมื่อครั้งที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันซีเกมส์ ครั้งที่ 13 ณ กรุงเทพมหานคร มีหลายท่านกราบบังคมทูลเชิญเสด็จกลับมาช่วยแข่งเรือใบอีกครั้ง เนื่องจากเห็นว่าพระองค์ทรงแข่งขันที่หัวหินเป็นประจำ และเกือบทุกครั้งก็ทรงเข้าเป็นที่ 1 แต่พระองค์ท่านทรงรับสั่งว่า การเป็นนักกีฬานั้น ความสำคัญอยู่ที่การฝึกซ้อม โดยเฉพาะการแข่งขันเพื่อความเป็นเลิศในระดับนานาชาตินั้นต้องการการฝึกซ้อมที่หนักแน่นและต่อเนื่อง ต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา แต่พระองค์ท่านทรงมีพระราชภารกิจมากมายจึงไม่มีเวลาฝึกซ้อม พระองค์จึงไม่ทรงรับเข้าร่วมการแข่งขันเรือใบในครั้งนั้น

การวิ่ง (Jogging) หรือ การเดินเร็ว เป็นกีฬาเพื่อสุขภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีแผนดำเนินการอย่างไม่น่าเชื่อ และทรงกระทำอยู่จนทุกวันนี้ ทุกอย่างมีการติดตามผลเป็นระยะยาว มีการบันทึกพระชีพจร ความดันพระโลหิตทุกขั้นตอน ทั้งก่อนที่จะทรงพระดำเนินและหลังพระดำเนินมาตั้งแต่ พ.ศ. 2525 ทรงให้มีการบันทึกสถิติไว้ค่อนข้างสมบูรณ์ ซึ่งแม้เป็นแพทย์ก็ได้มีโอกาสเรียนรู้อะไรหลายๆ อย่างจากวิธีการของพระองค์ท่าน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีวิธีการกระทำอย่างมีแบบฉบับทุกขั้นตอน รัมดระวังไม่หักโหม พระองค์ท่านจะทรงทบทวนว่าสิ่งที่ทำไปถูกต้องหรือไม่ ควรจะเร็วเมื่อไร ควรจะลดความเร็วลงเมื่อไร ทรงค่อยๆ ทำและเร่งขึ้นตามจังหวะ คณะแพทย์ก็จะทำการบันทึกเวลา ขานเวลาในแต่ละรอบโดยตลอด โดยมีระยะทางที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ครั้งที่ทรงพระประชวรและทรงหายใหม่ๆ คณะแพทย์ได้กราบบังคมทูลว่า ต้องออกพระกำลังเพื่อจะได้ฟื้นฟูพระวรกาย พระองค์ก็ทรงออกพระกำลังทุกวันเป็นเวลาประมาณ 1 ชั่วโมงเศษ โดยมากมักจะเป็นเวลาค่ำ ประมาณ 20.00 น. ถ้ามีพระราชกรณียกิจตอนบ่ายหรือเย็นก็ทรงเลื่อนเวลา ถ้ามีพระราชกรณียกิจต่างจังหวัดบางครั้งก็อาจงดไป แต่ส่วนใหญ่ไม่ทรงงด นอกจากจะทรงเห็นว่า

ตึกเกินไป หรือข้าราชการบริพารที่ตามเสด็จฯ เหนื่อยล้า อย่างไรก็ตามต้องถือว่าเป็นพระราชภารกิจที่ทรงเป็นกิจวัตร

ในการทรงพระดำเนิน มีการเตรียมสถานที่ไว้หลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐานหรือเวลาที่แปรพระราชฐาน จะกำหนดเส้นทางไว้ชัดเจน ถ้าเป็นเวลาค่าคืนจะทรงที่ศาลาดุสิตาลัย ซึ่งเป็นบริเวณจำกัด แต่ก็พยายามจัดรอบให้พอดีกับระยะทาง ถ้าพระองค์ทรงพระดำเนิน 18 รอบ ก็เป็นระยะทาง 2,556 เมตร ทรงใช้เวลา 20 นาทีโดยประมาณ เส้นทางที่ทรงพระดำเนินไม่ราบเรียบ มีขึ้นบันไดขึ้นลงเพื่อฝึกพระวรกายให้แข็งแรง แต่ถ้าทรงงานมาเหนื่อยมากก็จะลดลงบ้าง หลังจากทรงออกพระกำลังแล้ว พระองค์จะกระปรีกระเปร่าอย่างเห็นได้ชัดเจน แสดงให้เห็นว่าการออกพระกำลังมีส่วนทำให้พระสุขภาพสมบูรณ์

เหตุผลหนึ่งที่ทรงพระดำเนินในลักษณะนี้ ก็เนื่องด้วยการแปรพระราชฐานและการที่ต้องเสด็จออกเยี่ยมราษฎรในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งต้องทรงพระดำเนินไปตามที่ลาดชัน พระองค์ท่านเคยรับสั่งว่า “ถ้าเผื่อจะไปในที่ต่างๆ เราต้องฝึกฝนไว้ให้เข้มแข็ง รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา”

ดังนั้นการที่พระองค์ทรงพระดำเนินอยู่เป็นประจำก็เพื่อเป็นการเตรียมพระองค์ในการเสด็จเยี่ยมราษฎรในที่ต่างๆ ด้วย ถ้าอากาศดีจะทรงพระดำเนินนอกศาลา เช่น ที่พระราชวังไกลกังวล หัวหิน จะทรงพระดำเนินนอกพระตำหนักเป็นระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตรครึ่ง ใช้เวลาประมาณ 20 นาที มีระยะอบอุ่นร่างกาย (warm up) และระยะหลังออกพระกำลัง (cool down) อย่างเต็มที่ด้วย

จักรยาน ทุกวันอาทิตย์จะทรงจักรยานประมาณ 25 นาที ทรงค่อยๆ เริ่มต้น และทรงค่อยๆ เร่งความเร็ว บางครั้ง 41-42 กิโลเมตรต่อชั่วโมง โดยดูจากมาตรวัดความถี่ซึ่งก็แล้วแต่จะทรงตั้งตามพระราชอัธยาศัย แต่เป็นไปตามหลักการ ขณะเดียวกันก็ทรงศึกษาความเปลี่ยนแปลงของระบบต่างๆ ของพระวรกาย เช่น พระหทัย ความดันโลหิต และพระชีพจร สิ่งต่างๆ เหล่านี้ถ้าหากเปลี่ยนแปลง คณะแพทย์ก็สามารถตรวจสอบได้เร็ว เพราะมีการบันทึกไว้ทุกวันโดยคณะแพทย์ที่ดูแลพระสุขภาพ

เมื่อตอนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงหายจากอาการพระประखวโรใหม่ ๆ และทรงเริ่มต้นออกพระกำลัง พระองค์มีกระแสรับสั่งว่า “การกีฬาหรือการออกกำลังนั้น ถ้าทำน้อยไปก็จะเฉา แต่ถ้าทำมากเกินไปก็จะซ้ำ” ถ้าประชาชนทุกคนเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทในด้านนี้ ก็จะทำให้ทุกคนมีจิตสำนึกในเรื่องการออกกำลังกายและการกีฬาดีขึ้น

กีฬาที่ทรงอิทธิพลหนึ่งคือ คีรอสี่ (Croquet) โดยทรงตีบนสนามหญ้า นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงสนพระทัยกีฬาทุกประเภทแม้ไม่เคยทรงด้วยพระองค์เอง เช่น มวยสากล ในรายการชิงแชมป์โลก พระองค์ท่านทรงจำได้ว่าใครต่อใคร เป็นอย่างไร ทรงติดตามข่าวคราวอยู่เสมอ บางครั้งบางครั้งอาจมีพระราชทานคำแนะนำผ่านทางผู้เข้าเฝ้าในโอกาสต่างๆ ด้วย กีฬาฟุตบอล พระองค์ก็ทรงให้ความสนใจมากสมัยหนึ่งเมื่อเสด็จแปรพระราชฐานยังพระราชวังไกลกังวล การถ่ายทอดโทรทัศน์สมัยนั้นยังไม่สะดวก ข้าราชการบริพารก็ต้องไปฟังข่าวหรือดูโทรทัศน์ข้างล่างแล้วพากันการแข่งขึ้นขึ้นไปถวายเป็นระยะๆ

พระมหากษัตริย์นักกีฬาของไทย ทรงสนพระทัยการกีฬาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ทรงออกพระกำลังอย่างถูกต้องตามแบบแผนและหลักวิชาการ พร้อมกับทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้คนไทยพัฒนาชีวิตและสุขภาพให้ได้มาตรฐานด้วยการใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์การกีฬาให้เป็นประโยชน์

ในปี พ.ศ. 2509 องค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทยหรือการกีฬาแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน ได้จัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทยขึ้นเป็นแห่งแรกในเอเชีย ทั้งนี้เพื่อนำวิทยาศาสตร์การกีฬามาพัฒนามาตรฐานการกีฬาของประชาชน หลังการก่อตั้งศูนย์ฯ ได้ 1 ปี ศาสตราจารย์นายแพทย์อวย เกตุสิงห์ บิดาแห่งวิทยาศาสตร์การกีฬาของไทย ผู้ก่อตั้งศูนย์ฯ แห่งนี้ได้นำศาสตราจารย์นายแพทย์ฮาราลด์ เมลเลอร์วิทซ์ ผู้อำนวยการสถาบันเวชศาสตร์ประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยเสรีนครเบอร์ลิน (Freie Universität Berlin) เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งทรงสนพระทัยวิทยาศาสตร์การกีฬาเป็นอย่างยิ่ง ได้ทรงรับสั่งถามและทรงพระราชทานความเห็น ตลอดจนคำแนะนำมากมาย เป็นเวลานานเกือบ 2 ชั่วโมง ผลจากการเข้าเฝ้าฯ ศาสตราจารย์นายแพทย์เมลเลอร์วิทซ์ได้ให้ความช่วยเหลือกิจการด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาของการกีฬาแห่งประเทศไทยอย่างเต็มที่ จนนำหน้าประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ ความทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทจึงได้มีพระมหากษัตริย์คุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นทวีติยาภรณ์ช้างเผือก ซึ่งเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงยิ่งสำหรับชาวต่างประเทศที่ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศไทย ให้แก่ ศาสตราจารย์นายแพทย์เมลเลอร์วิทซ์ เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2522

นอกจากพระองค์จะทรงสนพระทัยในการแข่งขันกีฬาแล้ว ยังทรงสนพระทัยการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และได้ทรงปฏิบัติด้วยพระองค์เองอย่างถูกต้องหลักทางวิทยาศาสตร์กีฬาทุกขั้นตอน เช่น ทรงจดบันทึกพระชีพจร ความดันพระโลหิต ทั้งก่อนและหลังการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และทรงศึกษาอยู่ตลอดเวลาว่าควรจะเริ่มต้นออกกำลังกายอย่างไร มีการอบอุ่นพระวรกายอย่างไร และผ่อนคลายความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ หลังการออกกำลังกายแล้วอย่างไร โปรดการทรงเช่นนี้เป็นกิจวัตร ซึ่งเป็นแบบฉบับของนักกีฬาที่ดี ในวโรกาสเสด็จแปรพระราชฐานไปที่ต่างๆ ถึงแม้พระองค์จะทรงอุทิศเวลาเพื่อราษฎรของพระองค์ไปจนกว่าจะเสด็จสิ้นพระราชภารกิจในเวลามีค่า ก็ยังทรงออกกำลังกายด้วยการทรงพระดำเนินเร็วเป็นระยะทางนับร้อยเมตร เพื่อให้พระวรกายแข็งแรง พร้อมเสด็จไปเยี่ยมราษฎรทั่วประเทศของพระองค์ได้เสมอ ความเข้าพระทัยอย่างลึกซึ้งในคุณประโยชน์ของการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาเป็นประจักษ์อยู่เสมอมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรง “อัจฉริยะ” ทางการกีฬา ทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติ ผู้ทดลอง ผู้ผลิต ผู้ประดิษฐ์ ทรงเป็นครูพลศึกษา ครูหรือผู้ฝึกสอนกีฬา (โค้ช) นักจิตวิทยาการกีฬานักกีฬาเพื่อสุขภาพ นักกีฬาแข่งขันระดับประเทศและระดับนานาชาติ

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการกีฬา

นอกจากพระปรีชาสามารถทางการกีฬาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยังทรงมีพระเมตตาต่อวงการกีฬา โดยมีพระมหากษัตริย์คุณรับสมาคมกีฬาสัมครเล่นไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และในโอกาสที่ประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์และเอเชียนเกมส์ ทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์และเสด็จฯ ไปทรงเปิดการแข่งขันตลอดมา อีกทั้งยังทรงพระกรุณาพระราชทานไฟพระฤกษ์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่การแข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติ กีฬาแห่งชาติ กีฬาซีเกมส์ และกีฬาเอเชียนเกมส์ทุกครั้ง

สมาคมกีฬาในพระบรมราชูปถัมภ์

1. ราชกรีฑาสโมสร
2. สโมสรกอล์ฟดุสิต
3. ราชตฤณมัยสมาคมแห่งประเทศไทย
4. ลอนเทนนิสสมาคมแห่งประเทศไทย
5. สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย
6. สโมสรขี่ม้าและโปโลกรุงเทพฯ
7. สมาคมรักบี้ฟุตบอลแห่งประเทศไทย
8. สมาคมบาสเกตบอลแห่งประเทศไทย
9. สมาคมยิงปืนแห่งประเทศไทย
10. สมาคมกีฬาไทย
11. สมาคมแบดมินตันแห่งประเทศไทย
12. สมาคมสควอชแห่งประเทศไทย
13. สมาคมจักรยานสมัครเล่นแห่งประเทศไทย
14. สมาคมกรีฑาสมัครเล่นแห่งประเทศไทย
15. สโมสรราชวรุณ
16. สมาคมยูโด
17. สมาคมเรือใบแห่งประเทศไทย
18. คณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย

ในการแข่งขันกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในระดับต่างๆ ทั้งซีเกมส์ เอเชียนเกมส์ และโอลิมปิกเกมส์ พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นักกีฬาและผู้เกี่ยวข้องที่จะไปแข่งขันเข้าเฝ้าฯ ฝ่าละอองธุลีพระบาท ซึ่งสร้างขวัญและกำลังใจ ความภาคภูมิใจให้แก่บรรดานักกีฬาและผู้เกี่ยวข้องอย่างหาที่สุดมมิได้ และมีเคยมีประเทศใดในโลกที่จะได้รับพระมหากรุณาธิคุณเช่นนี้จากกษัตริย์ แม้บางครั้งเสด็จฯ เป็นประธานโดยพระองค์เองมิได้ ก็โปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์ ซึ่งบางครั้งก็เป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามบรมราชกุมารี หรือสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความห่วงใยที่พระองค์ทรงมีต่อนักกีฬา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยว่า กีฬาเป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคีของคนในชาติ และช่วยสร้างความแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งกายใจให้แก่พลชนกร จึงทรงส่งเสริมสนับสนุนการกีฬาของชาติด้วยประการต่างๆ ตั้งแต่ต้นรัชกาลมาจนถึงปัจจุบัน ดังคัดมาบางส่วน

วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2492 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทยไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2494 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ตราช้างเผือกทรงเครื่องมีพานพระมหามงกุฎครอบเลข 9 บนหลัง ยืนบนท่วง 5 ท่วง เป็นตราของคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทยฯ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 ถึง พ.ศ. 2498 เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในพิธีเปิดงานกรีฑานักเรียนประจำปี ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ กรมพลศึกษา ในวันที่ 1 ธันวาคม ตั้งแต่ พ.ศ. 2499 ถึง พ.ศ. 2505 ในวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2507 ในวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2508 ในวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2510 และ พ.ศ. 2511 ในวันที่ 27 พฤศจิกายน

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2508 เสด็จฯ ทอดพระเนตรการแข่งขันมวย เพื่อเก็บรายได้ โดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนมูลนิธิอานันทมหิดล ที่สนามมวยเวทีราชดำเนิน

พ.ศ. 2510 ในวันที่ 9 ธันวาคม เสด็จฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไปทรงเป็นประธานในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 4 ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ วันที่ 16 ธันวาคม เวลาบ่ายเสด็จฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญาไปในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 4 ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ ในโอกาสนี้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายและพระราชทานเหรียญชนะเลิศการแข่งขันเรือใบประเภทโอเค ในกีฬาแหลมทองแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญาด้วย

วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2511 พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิราชประชานุเคราะห์และประธานกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลการกุศลพร้อมด้วยคณะกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอล และรักบี้ฟุตบอลเข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเงินรายได้ในการจัดการแข่งขันฟุตบอลที่จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2511 เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ จำนวน 305,347.50 บาท และ

สมทบทุนมูลนิธิส่งเสริมความสะอาดและสุขภาพนักเรียนฯ จำนวน 305,473.50 บาท และประธานกรรมการบริหารมูลนิธิรุจิรวงศ์ คณะกรรมการจัดการแข่งขันมวยชิงแชมป์โลก รุ่นฟลายเวท ระหว่าง ชาติชาย เขียวน้อย กับ เบอร์นาเบ วิลลา แคมโป เข้าทูลเกล้าฯ ถวายเงินรายได้เพื่อสมทบทุนมูลนิธิอานันทมหิดล จำนวน 1,293,110 บาท และโดยเสด็จพระราชกุศลช่วยเหลือทหารตำรวจที่ปราบปรามผู้ก่อการร้าย จำนวน 554,190 บาท ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐานพระราชวังดุสิต

พ.ศ.2512 ในวันที่ 18 พฤศจิกายน พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายกสภากรรมการสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำเจ้าหน้าที่ 6 คน กับคณะนักฟุตบอลทีมชาติไทย ที่จะเข้าแข่งขันฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานคิงส์คัพ ครั้งที่ 2 เข้าเฝ้ารับพระราชทานพระบรมราโชวาท วันที่ 28 พฤศจิกายน พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้รองประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ นำคณะนักกีฬาและเจ้าหน้าที่ซึ่งจะเดินทางไปร่วมการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 6-13 ธันวาคม 2512 ที่นครย่างกุ้ง ประเทศพม่า เข้าเฝ้ากราบถวายบังคมลาและรับพระราชทานพระบรมราโชวาท ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

พ.ศ. 2513 ในวันที่ 28 มีนาคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ผู้อำนวยการทหารเรือ นำคณะกรรมการอำนวยการกีฬากองทัพเรือ เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเครื่องหมายความสามารถ ชั้น 1 กีฬาประเภทเรือใบ วันที่ 8 ธันวาคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายกสภากรรมการสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำคณะกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานคิงส์คัพ ครั้งที่ 3 พร้อมด้วยคณะนักฟุตบอลไทยและผู้ฝึกสอน จำนวน 38 คน เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเงินรายได้ส่วนหนึ่งจากผลกำไรในการแข่งขันฟุตบอลคิงส์คัพ ครั้งที่ 3 โดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย และทรงประกอบพิธีจุดไฟพระฤกษ์การแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 6 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต แล้วพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ประธานสหพันธ์สมาคมเอเชียนเกมส์ นำคณะกรรมการและนักกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 6 ที่แข่งขันระหว่างวันที่ 9-20 ธันวาคม พ.ศ. 2513 จำนวน 252 คน เข้าเฝ้ารับพระราชทานพระบรมราโชวาท ณ ศาลาผกาภิรมย์ พระราชวังดุสิต วันที่ 9 ธันวาคม เสด็จฯ ไปเป็นประธานในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 6 ณ สนามกีฬาแห่งชาติ กรมพลศึกษา

พ.ศ. 2514 ในวันที่ 26 มกราคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ นำคณะกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลประเพณีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 10 คน เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเงิน ซึ่งเป็นรายได้จากการแข่งขันฟุตบอลประเพณีประจำปี 2512 โดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย วันที่ 30 สิงหาคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ประธานกรรมการกีฬาทหารระหว่างประเทศ นำผู้เข้าแข่งขันกระโดดร่มระหว่างเหล่าทัพและกรมตำรวจ ในการแข่งขันประจำปี 2514 พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานถ้วยและรางวัลชนะเลิศในการแข่งขัน

กระโดดร่ม วันที่ 9 กันยายน พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายกสมาคมผู้สื่อข่าวกีฬาสมัครเล่นแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการของสมาคมฯ นำนักกีฬาอดเยี่ยมประจำปีเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานรางวัล และทูลเกล้าฯ ถวายเงินรายได้จากการจัดงาน “วันนักกีฬา” เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2514 ณ สถานีโทรทัศน์กองทัพบก เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย วันที่ 7 ธันวาคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ นำคณะนักกีฬาและเจ้าหน้าที่ จำนวน 324 คน ซึ่งเดินทางไปร่วมการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 6 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ สหพันธรัฐมาเลเซีย เข้าเฝ้าฯ กราบถวายบังคมลาและรับพระราชทานพระบรมราชาไม้มงคล และประธานกรรมการอำนวยการจัดการแข่งขันมวยโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุน “นักมวยไทยในมูลนิธิอานันทมหิดล” นำคณะกรรมการอำนวยการจัดการแข่งขันมวย รวม 40 คน เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเงินรายได้จากการแข่งขันมวย ฯ เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ณ สนามมวยโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 โดยเสด็จพระราชกุศล สมทบทุน “นักมวยไทยในมูลนิธิอานันทมหิดล”

พ.ศ. 2515 ในวันที่ 8 มีนาคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้รองผู้ว่าการด้านกิจการเดินรถและขนส่ง การรถไฟแห่งประเทศไทย นำคณะกรรมการดำเนินการสนามกอล์ฟหลวง หัวหิน และเจ้าหน้าที่ พร้อมด้วยผู้ชนะเลิศและรองชนะเลิศในการแข่งขันกอล์ฟชิงถ้วยพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และของการรถไฟฯ ประจำปี 2514 รวม 23 คน เข้าเฝ้ารับพระราชทานด้วยรางวัล ในโอกาสนี้ รองผู้ว่าการด้านกิจการเดินรถ ฯ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินค่าสมัครในการแข่งขันกอล์ฟชิงถ้วยพระราชทานและผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาพร้อมด้วยคณะผู้จัดงานวิ่งการกุศล และกรรมการขององค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย จำนวน 19 คน เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเงินซึ่งได้รับเงินบริจาคในการจัดงานวิ่งการกุศลโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย วันที่ 3 สิงหาคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้อุปนายกลอนเทนนิสสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ นำนักกีฬาและคณะกรรมการของสมาคมฯ จำนวน 36 คน เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานรางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศในการแข่งขันเทนนิสเพื่อความชนะเลิศแห่งประเทศไทย ประจำปี 2515 และประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำคณะนักกีฬาและเจ้าหน้าที่ รวม 54 คน ซึ่งจะเดินทางไปร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ครั้งที่ 20 ที่เมืองมิวนิค และเมืองคิล สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เข้าเฝ้าฯ กราบถวายบังคมลาและรับพระราชทานพระบรมราชาไม้มงคล วันที่ 30 ตุลาคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พระยาภรณ์ตราชา ผู้บังคับการโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย นำคณะครูและนักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย รวม 28 คน เข้าเฝ้าฯ กราบบังคมทูลรายงานในโอกาสที่นักกีฬาโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยได้เดินทางกลับจากการไปแข่งขันรักบี้ฟุตบอลกับโรงเรียนต่างๆ ในสหพันธรัฐมาเลเซียและสาธารณรัฐสิงคโปร์ วันที่ 16 พฤศจิกายน พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พลตำรวจโทต่อศักดิ์ ยมมายนายกสภากรรมการสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำคณะกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ครั้งที่ 5 พร้อมด้วยคณะนักฟุตบอลของประเทศ

ไทย เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนจากอุทกภัยตามพระราชอัธยาศัย และรับพระราชทานพระบรมราโชวาท วันที่ 20 พฤศจิกายน พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายเฉลิม เขี้ยวสกุล และนายบัญชา บัณฑกุล เบิกตัวชาติชาย เขี้ยวน้อย เข้าเฝ้ารับพระราชทานพร ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2517 พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ประธานคณะกรรมการจัดการแข่งขันกอล์ฟโดยเสด็จพระราชกุศล ปี 2516 นำคณะกรรมการจัดการแข่งขันกอล์ฟชิงถ้วยพระราชทานครั้งที่ 2 เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเงินรายได้โดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนมูลนิธิ “อานันทมหิดล” และนำทีมผู้ชนะเลิศรับพระราชทานถ้วยรางวัลและโล่ที่ระลึก พร้อมกับทีมชนะเลิศนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกา รับพระราชทานโล่เกียรติยศ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

พ.ศ. 2518 ในวันที่ 8 ธันวาคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ประธานสหพันธ์สมาคมกีฬาแหลมทอง นำนักกีฬาไทยที่จะเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 8 เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานพระบรมราโชวาท ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต วันที่ 9 ธันวาคม เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 8 ณ สนามศุภชลาศัย กรีฑาสถานแห่งชาติ

พ.ศ. 2521 ในวันที่ 8 ธันวาคม เวลา 13.35 น. เสด็จฯ ลง ณ พลับพลาพิธีหน้าพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ทรงประกอบพิธีจุดไฟพระฤกษ์เอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 8 วันที่ 9 ธันวาคม เวลา 15.55 นาฬิกา เสด็จฯ ไปเป็นประธานในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 8 ณ สนามกีฬาแห่งชาติ กรมพลศึกษา

พ.ศ. 2523 ในวันที่ 26 มีนาคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะกรรมการจัดงานมหกรรมกีฬามหากุศล ครั้งที่ 4 ประจำปี 2522 เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ในวันเดียวกัน พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ประธานมูลนิธิราชประชาสมาสัยนำคณะกรรมการมูลนิธิฯ ผู้บริจาคสมทบทุนมูลนิธิฯ และผู้ชนะเลิศการแข่งขันกอล์ฟการกุศล เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเข็มผู้โดยเสด็จพระราชกุศลและถ้วยรางวัล ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต วันที่ 17 ธันวาคม เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมสัมมนาเรื่อง การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2528 พระราชทานพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2528 เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 13 ณ สนามศุภชลาศัย สนามกีฬาแห่งชาติ

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529 พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายสมพงษ์ พันธุ์สุวรรณ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี และคณะฯ เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานไฟพระฤกษ์เพื่ออัญเชิญไปประดิษฐานที่จังหวัดจันทบุรี ในโอกาสการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 14 ระหว่างวันที่ 14-20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529

วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2530 พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายอานวย สุวรรณศิริ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นำคณะกรรมการการกีฬาแห่งประเทศไทย เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานไฟพระฤกษ์เพื่ออัญเชิญไปจุดไฟแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 10 ณ จังหวัดร้อยเอ็ด ในวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2530 (ข่าวเลื่อง วุฒิจันทร์. 2531 : 534-544)

พระมหากษัตริย์คุณครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งคือ ในโอกาสที่ประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 หรือ บางกอกเกมส์ ระหว่างวันที่ 6-20 ธันวาคม พ.ศ. 2541 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะกรรมการจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 เข้าเฝ้าฯ เพื่อรับพระราชทานไฟพระฤกษ์ไปประกอบพิธีเปิดการแข่งขัน เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ไฟพระฤกษ์

ในกีฬาโอลิมปิก เป็นประเพณีสืบต่อกันมาที่จะจุดไฟเปิดการแข่งขันโดยใช้การจุดไฟจากแสงดวงอาทิตย์จากเมืองที่เป็นจุดกำเนิดกีฬาโอลิมปิกในประเทศกรีซ จากนั้นจึงจะนำไปจุดในกระถางคบเพลิงในพิธีเปิดการแข่งขัน

แต่สำหรับการจุดไฟเปิดการแข่งขันเอเชียนเกมส์นั้นนับว่ามีความพิถีพิถันยิ่งกว่าการจุดไฟโอลิมปิกเสียอีก เพราะแต่ละประเทศที่เป็นเจ้าภาพการแข่งขันจะให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษ นับตั้งแต่การจุดไฟเปิดการแข่งขันในกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 1 ที่ประเทศอินเดีย ซึ่งทำพิธีจุดไฟเอเชียนเกมส์ที่ป้อมประวัติศาสตร์ของประเทศ จากนั้นจึงคัดนักกีฬาจำนวน 50 คน จากทหาร ตำรวจและนักศึกษา วังไฟพระฤกษ์มายังแมนสเตเดียมเพื่อทำพิธีเปิดการแข่งขัน โดยมีนายทหารระดับสูง ดาไลป ซิงห์ ซึ่งแต่งชุดสีส้มทั้งชุดทั้งผ้าโพกหัวและสายสะพาย เป็นผู้วิ่งคบเพลิงเป็นคนสุดท้าย

จากนั้นในเอเชียนเกมส์ครั้งต่อๆ มาก็เป็นประเพณีสืบทอดกันมาในการใช้การจุดไฟเปิดการแข่งขันจากแสงดวงอาทิตย์โดยมีพิธีการที่แต่ละประเทศให้ความสำคัญเป็นพิเศษ จนกระทั่งมาถึงการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 5 ที่ประเทศไทยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันเป็นครั้งแรก

ประเทศไทยมีไฟพระฤกษ์ที่พระราชทานโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ใช้ในพระราชพิธีต่างๆ ถือเป็นไฟที่เป็นมหรมางคลสำหรับปวงชนชาวไทยมากที่สุด ตามประวัติของไฟพระฤกษ์ สำนักพระราชวังจะนำพระแว่นสุรยกานต์ไปทอดไว้ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ก่อนวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯแต่ละปี เพื่อจัดพระราชพิธีจุดไฟ และเมื่อทรงประกอบพระราชพิธีจุดไฟเรียบร้อยแล้ว สำนักพระราชวังจะนำไฟพระฤกษ์ไปเก็บรักษาไว้ที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามและจะเลี้ยงไว้สำหรับใช้ในปีต่อไป จนกระทั่งถึงวันเฉลิมพระชนมพรรษา ของปีนั้น

ดังนั้น เพื่อเป็นสิริมงคลและเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีของประชาชนชาวไทยต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งทรงเป็นมิ่งขวัญของประชาชนชาวไทย และยังบ่งบอกถึงความดีดีสิทธิ์ ความรุ่งโรจน์ ความสำเร็จ และความสามัคคี สร้างขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ นักกีฬา และประชาชนชาวไทยให้ประสบผลสำเร็จในการกิจอันสำคัญของการจัดการแข่งขัน คณะกรรมการจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 5 จึงขอพระราชทานไฟพระฤกษ์เพื่อใช้พิธีเปิดการแข่งขัน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาพระราชทาน

คณะกรรมการจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 ได้ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานไฟพระฤกษ์ เพื่ออัญเชิญไปประกอบพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 ในวันที่ 3 ธันวาคม 2541 ซึ่งมีพระราชพิธีทรงจุดไฟพระฤกษ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

จากนั้นจะมีพิธีอัญเชิญไฟพระฤกษ์ไปประดิษฐานไว้ที่ท้องสนามหลวงเพื่อประกอบการแสดงเฉลิมฉลอง ก่อนที่จะมีพิธีส่งมอบไฟพระฤกษ์ เพื่อนำไปดำเนินกรวิงอัญเชิญไฟพระฤกษ์ไปจุดในพิธีเปิดการแข่งขันต่อไป ส่วนคบเพลิงไฟพระฤกษ์นั้น สาขาศิลปกรรมและการออกแบบเป็นผู้ออกแบบ และผลิตโดยกรมวิทยาศาสตร์ทหารบก

ความหมายของคบเพลิงไฟพระฤกษ์

คณะกรรมการจัดการแข่งขันเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 ต้องการให้การจัดการแข่งขันครั้งนี้มีความยิ่งใหญ่ สมบูรณ์แบบและประทับใจคนทั้งทวีปเอเชียให้มากที่สุด ดังนั้นทุก ๆ ขั้นตอนของพิธีเปิดการแข่งขันจึงสำคัญมาก รวมทั้ง “คบเพลิง” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการอัญเชิญไฟพระฤกษ์ให้ปรากฏต่อสายตาชาวโลก คณะกรรมการจัดการแข่งขันฯ สาขาศิลปกรรมและการออกแบบ จึงพิถีพิถันและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยมีแนวคิดในการออกแบบไว้ให้เป็นสัญลักษณ์ที่โดดเด่น มีความหมายและสร้างความประทับใจ จารึกในความทรงจำของคนร่วมสมัยไปตลอดกาล ซึ่งความหมายเหล่านี้ได้แฝงอยู่ในรูปแบบคบเพลิง ดังนี้

1. รูปแบบโดยรวม เน้นถึงความสง่างาม และความโดดเด่นอย่างชัดเจน ในขณะที่มีการวิงไฟพระฤกษ์
2. รูปทรงกรวยส่วนบน แสดงถึงการเชิดชู การเทิดทูนดวงไฟพระฤกษ์ ซึ่งขอพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ อันเป็นมหามงคลยิ่งนัก
3. รูปทรงกรวย มีหมุดสี่ทอง 13 หมุด แทนความหมายของการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 13 ล้อมรอบแกนกลางซึ่งเป็นจุดที่ไฟพระฤกษ์จะลุกโชติช่วงขึ้น
4. รูปทรงกรวยด้านล่าง ประกอบด้วยแนวเส้นโดยรอบ 43 เส้น เพื่อแสดงถึงความสามัคคีกัน รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานพระราชดำรัสเปิดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13

ความว่า

ขอต้อนรับนักกีฬานานาชาติที่มาร่วมการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ณ กรุงเทพมหานคร ด้วยความยินดี ขอให้การแข่งขันกีฬาอันเป็นนิมิตหมายแห่งความสามัคคีของชาวเอเชียครั้งนี้ดำเนินลุล่วงไปด้วยดี บรรลุผลตามอุดมการณ์ที่มุ่งหมาย และเป็นปัจจัยสร้างเสริมความเป็นมิตรไมตรีระหว่างกันให้กระชับแน่นแฟ้น ข้าพเจ้าขอเปิดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 ณ บัดนี้

(คัดจาก หนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันอังคารที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2541 หน้า 12)

ในการแข่งขันกีฬาเฟลปิกเกมส์ หรือกีฬาคนพิการ ครั้งที่ 7 ซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นระหว่างวันที่ 10 - 16 มกราคม พ.ศ. 2542 ณ กรุงเทพมหานคร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงพระกรุณาพระราชทานไพระฤกษ์เช่นกัน

พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการกีฬา

ในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่างๆ นานานั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาพระราชทานพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทเสมอมา ในพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการกีฬาก็เช่นกัน ถ้าได้ใช้วิจรรณญาณอย่างลึกซึ้งแล้ว จะเข้าใจได้ว่า พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานให้แต่ละครั้งนั้นเปี่ยมไปด้วยพระปรีชาสามารถและความรอบรู้ ตลอดจนพระบรมราชวินิจฉัยอันถี่ถ้วน เต็มไปด้วยหลักการที่เกิดจากการทรงปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ทรงเรียนรู้ด้วยพระองค์เอง และจากการทรงศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราต่างๆ อย่างกว้างขวางอยู่เสมอ ซึ่งสามารถศึกษาได้จากตัวอย่างพระราชดำรัสและบรมราโชวาทของพระองค์ดังต่อไปนี้

พระบรมราโชวาทในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬา

“การกีฬานั้น เป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้วว่าเป็นการบริหารร่างกายให้แข็งแรง ทั้งเป็นการฝึกอบรมจิตใจให้เป็นผู้ที่ร่าเริง รู้จักแพ้และชนะ ไม่เอาไรต์เอาเปรียบ มีการให้อภัยซึ่งกันและกัน อย่างที่เรียกว่ามีน้ำใจเป็นนักกีฬา รวมความว่า ผลการการกีฬา คือผลทางร่างกายและทางจิตใจ นอกจากนี้ ยังจะส่งเสริมความสามัคคีกลมเกลียวกัน อันเป็นวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนายิ่ง โดยเฉพาะสำหรับนักเรียน เมื่อมีสุขภาพและกำลังกายแข็งแรงย่อมจะทำให้การศึกษาเล่าเรียนเป็นไปโดยสม่าเสมอ มีหวังจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอีกโสดหนึ่งด้วย ฉะนั้น ขอให้นักเรียนทั้งหลายจงเล่นกีฬาด้วยการยึดมั่นในอุดมคติของการกีฬา ซึ่งยังเป็นผลสืบเนื่องไปถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปในวันข้างหน้า...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีเปิดการแข่งขันกรีฑา ประจำปี 2502 ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ กรมพลศึกษา เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2502)

“..... การกีฬาที่นับเป็นอุปกรณ์การศึกษาที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นการกลมกล่อมเกล้าให้เด็กมีจิตใจอดทน กล้าหาญ รู้แพ้รู้ชนะ ปลูกฝังพลานามัยให้แข็งแรง เป็นปัจจัยส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้มีสมรรถภาพทั้งในทางจิตใจและร่างกาย เป็นผลสืบเนื่องไปถึงการเป็นพลเมืองของชาติอันเป็นยอดแห่งความปรารถนา ดังนั้นเมื่อได้ทราบว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการในเรื่องการกีฬาของนักเรียนได้แพร่หลายกว้างขวาง ข้าพเจ้าจึงขอแสดงความพอใจไว้ในโอกาสนี้ด้วย.....”

(พระบรมราโชวาทในพิธีเปิดการแข่งขันกรีฑา ประจำปี 2504 ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ กรมพลศึกษา วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2504)

“.....การกีฬานั้นสำคัญมาก นอกจากจะทำให้ให้นักเรียนและประชาชนมีกำลังกายและอนามัยดีแล้ว ยังช่วยฝึกจิตใจให้รู้จักหน้าที่ มีความสามัคคีในหมู่คณะ ทั้งฝึกให้เกิดความกล้าหาญ อดทน รู้แพ้ รู้ชนะ ชาติไทยเป็นชาตินักรบมาแต่โบราณกาล ได้ชื่อว่าเป็นผู้กล้าหาญ ยืนหยัดต่อสู้อุปสรรคทุกอย่างโดยไม่ยอมถอยหลัง ทั้งมีเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจผู้แพ้ มีจิตใจเป็นนักกีฬาโดยแท้จริง เราทั้งหลายผู้สืบสายมาแต่บรรพบุรุษ จึงสมควรพยายามฝึกฝนตนเองให้มีความเข้มแข็ง ถึงพร้อมด้วยความเป็นนักกีฬา ให้สมกับที่มีเลือดเป็นนักรบและสามารถรักษาความเป็นไทยของประเทศชาติ.....”

(พระบรมราโชวาทในพิธีเปิดการแข่งขันกรีฑา ประจำปี 2505 ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ กรมพลศึกษา วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2505)

“.....การกีฬานั้น นอกจากจะให้ความสนุกสนานและความสมบูรณ์แก่ร่างกายแล้ว ยังให้ผลดีทางจิตใจได้อย่างมากมาย นักกีฬาที่ได้รับการฝึกหัดอบรมอย่างดีแล้วย่อมมีใจแน่วแน่ ตัดสินใจได้รวดเร็วมีความเพียรพยายามไม่ทอดทิ้ง และมีความหนักแน่น รู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้จักให้อภัย ผู้มีใจเป็นนักกีฬาจึงเป็นผู้ที่มีประโยชน์ต่อสังคมและนำคบหาสมาคมด้วยอย่างยิ่ง.....”

(พระบรมราโชวาทในพิธีเปิดการแข่งขันกรีฑา ประจำปี 2507 ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ กรมพลศึกษา วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2507)

“.....ศิลปหัตถกรรมและการกีฬาตลอดจนวิชาต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นที่คนทุกคนจะต้องสนใจศึกษา เพื่อประโยชน์ เพื่อความผาสุกในชีวิต การกีฬาที่จัดและฝึกหัดอย่างถูกต้อง ตรงตามวัตถุประสงค์และระเบียบวิธีที่แท้จริงจะสามารถสร้างสุขภาพและความเข้มแข็งให้แก่ร่างกายและจิตใจเป็นอย่างดี ทำนองเดียวกัน วิชาศิลปหัตถกรรมที่ฝึกหัดอบรมถูกวิธีและความมุ่งมั่น ก็จะปลูกฝังความคิด ความริเริ่ม ความพยายาม พร้อมทั้งความขยันหมั่นเพียร ให้เกิดมีขึ้นได้อย่างสำคัญยิ่ง ส่วนความรู้ในเรื่องการช่างนั้นจะช่วยให้ได้รู้ได้เข้าใจในคุณค่าของฝีมือและรู้จักนิยมของที่ดี ซึ่งที่สุดจะเป็นผลทำให้สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่ผลิตขึ้นมีคุณภาพได้มาตรฐานใช้การได้จริงๆ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนกิจกรรมทั้งนี้ให้เกิดประโยชน์แน่นอนกว้างขวางยิ่งขึ้นไป.....”

(พระบรมราโชวาทในพิธีเปิดการแข่งขันกรีฑา ศิลปหัตถกรรม ครั้งที่ 35 และงานแข่งขันฝีมือช่างแห่งชาติ ครั้งที่ 3 ประจำปี 2515 ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ กรมพลศึกษา วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2515)

พระบรมราโชวาทพระราชทานในการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ

พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะนักกีฬาซึ่งเดินทางไปร่วมการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 5 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2512

“.....การที่นักกีฬาทั้งหลายจะไปแข่งขันกีฬาแหลมทองครั้งนี้ ก็เป็นผู้แทนของประเทศไทย นับว่าเป็นเกียรติที่ทุกคนได้รับคัดเลือกไปเป็นผู้แทน ในการกีฬานั้นมีหลักสำคัญอยู่ที่ว่าจะต้องฝึกฝนตนเองให้แข็งแรง ให้มีความสามารถในการกีฬาของตน เพื่อจะได้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้แข่งขันและได้ชัยชนะมา เพื่อเป็นเกียรติของตนเอง และเพื่อเป็นเกียรติของบ้านเมือง การเตรียมนั้นก็ต้องเตรียมกันเป็นเวลานาน เข้าใจว่าต่างคนก็ได้ฝึกฝนตนเองมาแล้ว เพราะว่าถ้าไม่ได้ฝึกฝนจะมาฝึกฝนเอาตอนนี้ก็ไม่ได้ เมื่อได้ฝึกฝนมาดีแล้ว ก็มีหวังว่าส่วนใหญ่ที่จะได้ไปปฏิบัติภารกิจของตัวเองได้ดี ถึงเวลาที่จะไปเข้าแข่งขันก็ต้องตั้งสติให้ดี เพื่อให้ได้ปฏิบัติให้ได้เต็มที่ตามที่ได้ออกฝึกฝนไว้ อันนี้เป็นหลักในการที่จะให้ประสบความสำเร็จในการกีฬา.....”

ครั้งที่ 6 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2514

“.....จุดประสงค์ของการกีฬาทราบกันดีอยู่แล้วว่าเป็นการฝึกให้บุคคลและคณะมีความเข้มแข็งสามัคคี เพื่อให้แต่ละคนมีความแข็งแรงทั้งในทางกายทางจิตใจ และสามารถที่จะวัดผล

ว่าการฝึกได้ผลอย่างไรในด้านเกียรติและชื่อเสียงของบ้านเมือง ก็ทราบอยู่ดีแล้วว่าการกีฬาถือกันทั่วโลกว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้เกียรติมาสู่ประเทศได้ เกียรติทั้งในทางสามารถ ความแข็งแรงน่าเกรงขามของประชากรในแต่ละประเทศ ทั้งชื่อเสียงในด้านความประพฤติ นิสัยใจคอ และความเป็นมนุษย์ที่มีความสามารถและมีความดี....”

ครั้งที่ 7 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2516

“.....อันการกีฬาถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ทำให้มีความแข็งแรงทั้งจิตใจทั้งร่างกาย และสมานสามัคคีในระหว่างผู้ที่ได้ปฏิบัติกีฬา จุดประสงค์ของการกีฬาได้ขยายขึ้นมาในเวลาต่อมา เป็นการสมานสามัคคีและความเข้าใจระหว่างมนุษย์ที่อยู่ห่างไกล อยู่ต่างประเทศกัน ฉะนั้นก็เกิดมีการนัดพบเล่นกีฬาระหว่างประเทศขึ้น การกีฬาจึงมีความสำคัญเพิ่มขึ้นมา เพราะว่าเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้มีสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ เมื่อเกิดเป็นจุดประสงค์เช่นนี้ ก็มีความสำคัญเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่งสำหรับแต่ละประเทศ ก็คือต้องมีความสามารถ เพราะว่าการกีฬาต้องมีการเอาชนะกันด้วย ประเทศใดที่มีนักกีฬาที่สามารถและเอาชนะได้ ก็เป็นประเทศที่ถือว่าแข็งแรง ทั้งผู้ที่มีชัยก็ทำให้ประเทศชาติมีชื่อเสียงที่ดี ฉะนั้น การกีฬา โดยเฉพาะในลักษณะที่ไปแข่งขันระหว่างประเทศเช่นนี้จึงเกิดความสำคัญมากยิ่งขึ้น นอกจากการเอาชนะในเชิงกีฬา ยังจะต้องไปเอาชนะในเชิงจิตใจ คือการไปก็จะต้องแสดงว่าตนมีความสามารถในทางด้านกีฬานั้น ๆ แล้วก็ต้องแสดง.....ซึ่งเข้าใจว่าสำคัญยิ่งกว่า.....จะต้องแสดงน้ำใจเป็นนักกีฬา แสดงความเข้มแข็งในใจนอกจากความเข้มแข็งในกาย ทำให้ชื่อเสียงของประเทศชาติดีเป็นที่เกรงขามและเป็นที่น่านับถือของชาวต่างประเทศ การกีฬาเลยกลายเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชาติเหมือนกัน ไม่ใช่ว่าการกีฬาไม่มีรั้วไม่มีกำแพง การกีฬาต้องเป็นของชาติ.....”

พระบรมราชาบาทพระราชนานแก่ประธานสหพันธ์สมาคมเอเชียนเกมส์ คณะกรรมการและนักกีฬา ซึ่งเข้าร่วมแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 6 ระหว่างวันที่ 9 - 20 ธันวาคม 2513 ณ ศาลามหาภิรมย์ วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2513

“.....การเล่นกีฬาจึงต้องเล่นด้วยความสามารถในเชิงกีฬาอย่างยิ่ง ทั้งมีความสามารถในทางความรักชาติ คือเล่นกีฬาด้วยความสุภาพและด้วยความเอื้อเฟื้อ อันนั้นนับว่าเป็นความรับผิดชอบที่มีอย่างสูง จึงต้องขอให้ทุกคน ทั้งเจ้าหน้าที่ ทั้งนักกีฬาได้พิจารณาอยู่เสมอ ถ้าเราได้แสดงว่าสามารถจัดกีฬาเอเชียนเกมส์อย่างดี และได้แข่งขันอย่างดี ก็นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับประเทศชาติเป็นส่วนรวม เรื่องการกีฬาทุกประเภทถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต

เพราะว่ากีฬาเป็นอย่างที่เขาว่าเป็นยาวิเศษ ก็เป็นยาวิเศษได้เหมือนกัน แต่ว่าถ้าไม่ระมัดระวังยานี้ก็อาจเป็นอันตรายได้ด้วย จึงต้องขอให้กีฬาครั้งนี้เป็นยาวิเศษ เพื่อที่จะให้สนับสนุนให้คนไทยพยายามฝึกฝนร่างกายของตน จิตใจของตนให้เข้มแข็ง ให้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างชีวิตที่จะรุ่งเรือง ก็คือร่างกายสมบูรณ์ ขอให้ได้สำเร็จในประโยชน์.....”

พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะนักกีฬาและเจ้าหน้าที่ที่จะเดินทางไปร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ครั้งที่ 20 ณ เมืองมิวนิคและเมืองคิล ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2515

“.....การไปแข่งขันกีฬาระดับสูงเช่นโอลิมปิกนี้มีประโยชน์หลายด้านตามที่ประธานกรรมการได้ชี้แจง เป็นเกียรติแก่ประเทศและเป็นเกียรติแก่บุคคล การที่เป็นเกียรติแก่ประเทศก็หมายถึงว่า ทำให้เราสามารถแสดงว่าประเทศไทยก็มีนักกีฬาที่จะไปแข่งขันในกีฬาที่นับว่าเป็นกีฬานัดสำคัญที่สุดในโลก ก็นับว่าเป็นเกียรติชนิดหนึ่ง เกียรติอีกหนึ่งก็คือ เกียรติที่ได้จากผู้ที่จะแสดงฝีมือเหมือนกัน การที่นักกีฬาได้ไปแข่งขันในกีฬานัดใหญ่นี้ก็เป็นประโยชน์อีกอย่างหนึ่งคือ ได้สามารถที่จะดูว่าเมื่อเทียบกับนักกีฬาทั่วโลกแล้ว เราอยู่ในขั้นใด และเมื่อเห็นว่ายู่ในขั้นนั้นๆ แล้ว ก็จะสามารถที่จะฝึกฝนตนเองให้เข้าขั้นให้ยิ่งสูงขึ้นๆ ไปเท่าที่มีความจำเป็น การที่จะไปเพื่อให้มีชัยชนะก็เป็นจุดประสงค์อย่างหนึ่ง แต่จุดประสงค์ที่แน่นอนที่จะต้องมียกคือ แสดงว่านักกีฬาไทยมีทั้งฝีมือ ทั้งความเป็นบุคคลที่น่านับถือและเป็นมิตร เพราะจุดประสงค์ของการกีฬาอย่างหนึ่งก็คือ การกระชับสัมพันธ์ไมตรีและความเป็นมิตรระหว่างประเทศและบุคคล ฉะนั้น หน้าที่ที่ท่านมีอยู่ก็ชัดเจนอยู่ที่จะไปผูกมิตร ไปแสดงน้ำใจนักกีฬา เพื่อเกียรติของประเทศและเพื่อเกียรติของบุคคล.....”

พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะกรรมการจัดการแข่งขัน คณะนักกีฬาและเจ้าหน้าที่ ที่เข้าแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541

“นักกีฬา ผู้ฝึกสอน และเจ้าหน้าที่ทั้งหลายของทีมชาติประเทศไทยที่จะไปแข่งขันในกีฬาเอเชียนเกมส์ครั้งนี้ ดีใจที่ทุกคนพร้อม และตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด เพื่อชื่อเสียงของประเทศ กีฬาเอเชียนเกมส์ในครั้งนี้ ซึ่งนับว่าเป็นโชคดี และเป็นประโยชน์กับบ้านเมือง เพราะว่าภารกิจกีฬาเอเชียนเกมส์นี้เป็นกิจการที่ไม่ใช่ง่าย เป็นกิจการที่จะต้องบากบั่น ต้องทำงานอย่างหนักและพยายามเพื่อที่จะให้เป็นผลสำเร็จ บัดนี้ก็ประสบความสำเร็จไปแล้วขั้นหนึ่งคือ เราพร้อมจะต้อนรับนักกีฬาจากทั่วเอเชียที่จะมาประลองฝีมือกัน เพื่อจะให้เห็นความสามารถของนักกีฬาของแต่ละประเทศ ทั้งเป็นความสามารถของคณะกรรมการของผู้ที่

ได้ที่เตรียมงานด้วยความเสียสละ นอกจากนี้นักกีฬาทั้งหลายก็ได้เตรียมตัวมาอย่างดี จนกระทั่งได้รับคัดเลือกเป็นนักกีฬาของทีมชาติไทย ทั้งนี้ก็เป็นประโยชน์อย่างหนึ่ง

ประโยชน์อีกด้านหนึ่งก็คือ ในสมัยนี้ในสถานการณ์ปัจจุบันทั่วโลก และโดยเฉพาะประเทศไทย อยู่ในระยะที่มีความเดือดร้อนวิกฤตการณ์ ที่มีกีฬาเอเชียนเกมส์เกิดขึ้นในเมืองไทยนี้ ย่อมเป็นสิ่งสำคัญและแสดงถึงความสามารถของคนไทยเป็นส่วนรวม ที่สามารถที่จะจัดงานที่ใหญ่และทำด้วยความสำเร็จอย่างดี เชื่อว่าจะเป็นผลที่ดีมาก เพราะว่าเป็นด้านหนึ่งสำหรับชาวต่างประเทศที่มองเราก็เห็นว่าเราไม่ย่อท้อต่อการปฏิบัติงาน และมีความสามัคคี ความตั้งใจร่วมกันที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ สำหรับคนไทยด้วยกัน ไม่ใช่เฉพาะนักกีฬา แต่ประชาชนทั่วไปทั่วประเทศก็ทำให้มีกำลังใจว่าประเทศไทยสามารถที่จะปฏิบัติงานทำงานใหญ่ที่สำคัญที่จะเห็นกันทั่วโลกเป็นผลสำเร็จ

ฉะนั้น ทุกคนที่ได้ทำควรที่จะได้รับความชอบใจในการปฏิบัติงานอย่างเหน็ดเหนื่อย ต่อไปจะต้องปฏิบัติงานแสดงให้เห็นว่าผลงานของการฝึก ผลงานจากการเตรียมเป็นผลสำเร็จโดยแท้คือสำหรับนักกีฬาก็ขอให้ได้ปฏิบัติงานของตน คือการเล่นกีฬาอย่างเต็มความสามารถตามที่ได้ฝึกฝนไว้ดี เพื่อที่จะมีชัยชนะ และแม้แต่บางโอกาสอาจจะไม่มีความชัยชนะ แต่อย่างน้อยที่สุดก็ได้ชนะใจคนและชนะผู้ที่เป็นคู่แข่งของเราว่าเราพยายามเต็มที่และมีความสุขภาพเรียบร้อย รู้ว่ากีฬานี้ต้องมีกติกา แล้วก็ต้องปฏิบัติตามกติกาอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ได้ประโยชน์ ได้ผลของการกีฬา ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะประลองฝีมือด้วยความที่เป็นมิตร เพื่อให้ประเทศต่างๆ ได้มาพบกันและผูกมิตรไม่ใช่ผูกศัตรู ไม่ใช่มาเป็นคู่แข่ง เป็นคู่แข่งแต่ไม่ใช่เป็นศัตรู ฉะนั้น ถ้าทุกคนสามารถที่จะปฏิบัติตนให้ชนะทั้ง 2 ทาง ทั้งทางเชิงกีฬา ทั้งทางเชิงมิตรภาพระหว่างประเทศ จะเป็นผลที่ดีเลิศและจะเป็นเกียรติจะเป็นศรีสำหรับประเทศโดยไม่มีข้อสงสัย เพราะฉะนั้นก็ขอให้ทุกๆ ท่าน จะมีหน้าที่ใดก็ตาม ให้สามารถที่จะปฏิบัติงานโดยเต็มความสามารถและได้ผลที่จะทำให้ส่วนรวมของประเทศไทยมีชื่อเสียงที่ดี มีเกียรติ มีศักดิ์ มีศรี จะสามารถที่จะมีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานด้านต่างๆ ทั้งหลาย เพื่อรักษาส่วนรวมให้อยู่รอดให้มีความเจริญ

ฉะนั้น ทุกคนที่ได้ปฏิบัติงานมาจนถึงเดี๋ยวนี้และจะปฏิบัติต่อไปก็จะได้ทำงานเป็นที่มียกย่องแล้วก็มีความสามารถที่ได้ทำหน้าที่สำหรับส่วนรวม ทำให้ประเทศมีความแข็งแรงทั้งทางกาย ทั้งทางใจ ก็ขอให้ทุกๆ คนสามารถที่จะปฏิบัติงานด้วยความสำเร็จด้วยดีต่อไป เพื่อศักดิ์ศรีของตนเองและของส่วนรวม พร้อมทั้งมีโชคที่ดี และมีผลสำเร็จที่ดี”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงส่งเสริมสนับสนุนและมีความเข้าใจพระทัยในประโยชน์ของการออกกำลังกายและการกีฬาเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจและพระบรมราโชวาทในโอกาสต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว ทรงมีพระราชดำริว่ากีฬาเป็นบ่อเกิดของความสามัคคีของคนในชาติ ทรงศึกษาและพระราชทานคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีเล่นให้แก่นักกีฬาไทย ทรงเตือนสตินักกีฬาทุกคนให้ระลึกถึงความเป็นคนไทย เล่นกีฬาด้วยน้ำใจและมีมารยาทอันดีงาม ทรงตระหนักในความสำคัญของการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬานานาชาติ เสด็จฯ ไปเป็นประธานในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาครั้งสำคัญๆ ของชาติเกือบทุกครั้ง โดยไม่ทรงเลือกว่าจะเป็นกีฬาประเภทใดหรือระดับใด พระองค์พระราชทานไฟพระฤกษ์ให้แก่คณะกรรมการจัดการแข่งขันกีฬา เพื่อนำไปประกอบพิธีเปิด และพระราชทานคติสำหรับไฟพระฤกษ์

“ไฟนั้นใช้ให้ดีก็จะเป็นประโยชน์ ใช้ไม่ดีก็เป็นผลเสีย การเล่นกีฬาทำให้สุขภาพดี ขอให้ผู้เข้าแข่งขันกีฬาแห่งชาติมีน้ำใจนักกีฬา มีจิตใจเป็นนักกีฬา และขอให้การกีฬาช่วยกันทำให้เกิดความสามัคคี สร้างสรรค์ประเทศชาติให้รุ่งเรืองต่อไป”

(พระราชทานคติสำหรับไฟพระฤกษ์ในการแข่งขันกีฬาแห่งชาติครั้งที่ 19 จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2529)

ศาสตราจารย์ น.พ.บุญสม มาร์ติน (2530 : 217-218) ได้สรุปถึงพลาณภาพของพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ไว้ว่า

1. พระองค์ทรงเปี่ยมล้นด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ เป็นมิ่งขวัญมงคลให้คณะกรรมการฯ นักกีฬายึดมั่นต่อพระบารมีของพระองค์เป็นที่ตั้ง ทำให้ก่อเกิดกำลังใจ กำลังกาย กำลังความคิด เพื่อการต่อสู้ในเชิงกีฬาให้ได้มาซึ่งชัยชนะอันบริสุทธิ์อย่างไม่มีข้อสงสัยแต่ประการใด

2. พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่โปรดเกล้าฯ พระราชทานมาให้นั้น แม้จะล่วงเลยเวลามาพอสมควรแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีความศักดิ์สิทธิ์ด้วยเหตุผลเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มิใช่เกิดเฉพาะกาลในครั้งนั้นเท่านั้น หากได้อัญเชิญมาประกอบการพิจารณาในเรื่องการกีฬาหรืออื่นๆ ย่อมจะเห็นว่าเป็นเสมือนตัวแม่บทของการกำหนดนโยบาย แนวทาง ข้อบังคับ หรือวินัยของการกีฬาไว้อย่างพร้อมมูล

3. พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่โปรดเกล้าฯ พระราชทาน หากนำมาพิจารณาให้ลึกซึ้งอีก จะพบว่าเนื้อหาสาระสำคัญทุกกระบวนความ จะอยู่ภายในกรอบของทศพิธราชธรรมด้วยกันทั้งสิ้นกล่าวคือ

- 3.1 ให้รู้จักเผยแพร่เกียรติคุณของการกีฬา ทั้งในนามของประเทศชาติด้วย ตรงกับคำว่า “ทาน”
- 3.2 ให้รู้จักประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีที่ขบอยู่ในกรอบของระเบียบวินัย ตรงกับคำว่า “ศีล”
- 3.3 ให้รู้จักการเสียสละประโยชน์สุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ตรงกับคำว่า “บริจาค”
- 3.4 ให้รู้จักถึงความเที่ยงตรงต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อเวลา และต่อหมู่คณะ ตรงกับคำว่า “อาชว”

- 3.5 ให้รู้จักแสดงความอ่อนโยน มีเมตตาต่อผู้แพ้ ตรงกับคำว่า “มททว”
- 3.6 ให้ความมีมานะ พยายาม ฝึกฝน ไม่ย่อท้อด้วยประการทั้งปวง ตรงกับคำว่า “ตปะ”
- 3.7 ปราศจากความโกรธเคือง แม้จะไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือถูกต้อง ตรงกับคำว่า “อกุโธ”
- 3.8 ไม่ให้ความอหิวาตพยาบาทต่อผู้อื่นเมื่อถึงคราวแพ้ก็ต้องแพ้ ตรงกับคำว่า “อวิหิงสา”
- 3.9 ให้ความอดทน อดกลั้น เพื่อทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ที่สุด ตรงกับคำว่า “ขนฺติ”
- 3.10 ให้ความอ่อนผ่อนปรน รู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน มีการเสริมสร้างความสามัคคี กลมเกลียว ตรงกับคำว่า “อวิโรธน์”

ทศพิธราชธรรมที่พระองค์ทรงครองอยู่เป็นส่วนหนึ่งของพระจริยาวัตรของพระองค์ ที่พระบารมีแผ่ซ้องถึงก้องทั่วหล้าพระราชธรรมดังกล่าวนี้ หากพลกนิกรของพระองค์พึงประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีที่ชอบ เจริญรอยตามพระยุคลบาท ย่อมทำให้คนในชาติเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพอย่างสูงยิ่ง ดังนั้น การโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทแก่คณะต่างๆ ย่อมผ่านจากพระราชหฤทัยของพระองค์ที่มีพระราชประสงค์ให้พลกนิกรของพระองค์เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมที่ดีเด่นด้วยประการทั้งปวงนั่นเอง นับว่าเป็นพระมหากษัตริย์องค์อย่างล้นพ้น

4. จากการสดับตรับฟังและรับพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทใส่เกล้าฯ ทำให้เกิดคุณประโยชน์อันมหาศาลในความสำเร็จพระมหากษัตริย์องค์ว่า

“การจัดภารกิจฟ้า” นั้น อย่างน้อยควรหยิบยกเรื่องเหล่านี้ขึ้นมาประกอบพิจารณาคือ

- 4.1 ต้องหมั่นช่วยกันสร้างภารกิจฟ้าให้เป็นแบบฉบับในเชิงวิชาการที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับตามแบบสากลนิยมทั่วไป
- 4.2 ต้องดำรง “ค่านิยมของภารกิจฟ้า” ในเชิงการผดุงเกียรติของผู้กล้าหาญที่กระทำการสำเร็จโดยความสามารถอันชอบธรรมที่ยอดเยียม และผดุงเกียรติของประเทศชาติด้วย
- 4.3 ต้องปลูกฝังความรู้พื้นฐานแก่นักกีฬาเกี่ยวกับเรื่องความอดทน ความอดกลั้น ความมีมานะ พยายาม ความซื่อสัตย์ ความเที่ยงตรง การรู้จักเสียสละ รู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้จักให้อภัย โดยแท้จริงรวมความแล้ว ต้องปลูกฝังให้เกิดคุณธรรมที่บริสุทธิ์ผุดผ่องอย่างจริงจัง
- 4.4 ต้องพัฒนาภารกิจฟ้าให้มีความเจริญก้าวหน้าและบรรลุผลในเชิงชัยชนะที่ชอบธรรมและนำภารกิจฟ้ามาพัฒนาให้เกิดคุณภาพต่อทรัพยากรบุคคลของชาติได้โดยสมบูรณ์อีกโสดหนึ่งด้วย
- 4.5 การพัฒนาภารกิจฟ้ามิใช่จัดกระทำเพียงเพื่อสร้างค่านิยมตามข้อ 4.2 หรือสร้างเป้าหมายของการพัฒนาตามข้อ 4.4 เท่านั้น แต่ผู้รับผิดชอบทั้งหลายจักต้องคิดค้นวิธีการต่างๆ รวมถึงยุทธศาสตร์ภารกิจฟ้าอย่างไม่หยุดยั้งอยู่กับที่ ต้องมีความเคลื่อนไหวอยู่เป็นเนืองนิตย์ โดยมีเป้า

หมายเหตุหลักว่า

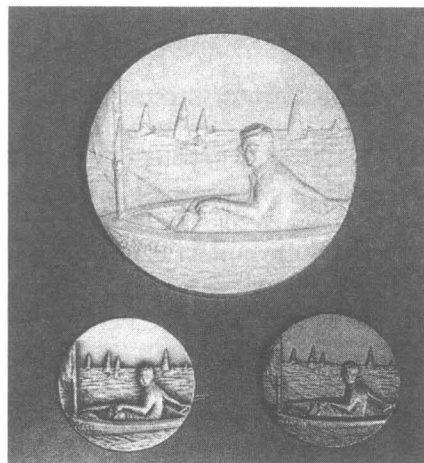
- ต้องกระทำให้ดีที่สุด
- รวบรวมเวลาให้ได้เร็วที่สุด
- ประสบผลสำเร็จอย่างยอดเยี่ยมที่สุด
- เพิ่มพูนคุณภาพการกีฬาให้สูงขึ้นเรื่อยๆ
- ลบสถิติเก่าๆ ให้ได้มากที่สุด
- นำการกีฬามาพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้ได้ผลที่สุด
- สร้างการกีฬาให้เป็นปึกแผ่นอยู่ภายใต้พื้นฐานการอุ้มชูของทั้งภาครัฐและเอกชน

พระเกียรติคุณทางการกีฬา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงรับสั่งอยู่เสมอว่า

“นักกีฬาที่ดีจะต้องมีความอดทน มีวินัย มีแผนการต่างๆ และต้องปรับปรุงตัวเองให้สม่ำเสมอ”

จึงเป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลกว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นนักกีฬาอย่างแท้จริง ทรงสนับสนุนกีฬาเป็นอย่างมาก จนเป็นที่ปรากฏชัดในการประชุมใหญ่ของคณะกรรมการโอลิมปิกสากล ครั้งที่ 92 ที่เมืองอิสตันบูล ประเทศตุรกี ซึ่งมีนายฮวน อันโตนิโอ ซามารานช์ เป็นประธานคณะกรรมการโอลิมปิกสากลเป็น

เหรียญดุษฎีเกิตติมศักดิ์ของโอลิมปิกสากล

ประธาน มีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 87 ประเทศ ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญดุษฎีเกิตติมศักดิ์ของโอลิมปิกสากล คือ “อิสริยาภรณ์โอลิมปิกชั้นสูงสุด” (ทอง) แต่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2530 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต นับว่าพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกของโลกที่ทรงได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญโอลิมปิกชั้นสูงสุด ซึ่งเป็นเหรียญทองห้อยพระคอ

ในครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระเกล้าโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่คณะผู้เข้าเฝ้าฯ ในพิธีทูลเกล้าฯ ถวายอิสริยาภรณ์โอลิมปิกชั้นสูงสุด (ทอง) โดยสรุปดังนี้

“ในระยะเวลา 20-30 ปีที่ผ่านมาการกีฬาในเมืองไทยได้ก้าวหน้าอย่างมากมาย และมาตรฐานของการเล่นกีฬาได้ก้าวหน้าอย่างน่าชม จนกระทั่งสามารถมีการแข่งขันในกีฬาทุกประเภทที่นิยมกันทั่วโลก ได้ไปร่วมกับกีฬานัดสำคัญๆ ของโลก และได้มีผลดีขึ้นเป็นลำดับตลอดจนได้มีการจัดกีฬานัดสำคัญๆ ในประเทศไทย โดยที่ถือว่าได้ปฏิบัติมาอย่างดีเยี่ยมและเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ ฉะนั้น การที่คณะกรรมการโอลิมปิกได้มอบอิสริยาภรณ์มาให้เช่นนี้ก็ถือว่าทุกท่านที่สนใจการกีฬาได้ส่งเสริมการกีฬามีส่วนได้รับเกียรตินี้ด้วย เพราะว่าถ้าหากว่าไม่เห็นประจักษ์ว่าเมืองไทยนี้การกีฬาได้ก้าวหน้า ทางคณะกรรมการโอลิมปิกสากลก็คงจะไม่ได้มอบอิสริยาภรณ์นี้”

วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา

ด้วยพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์แก่การกีฬาของชาติเป็นอเนกประการ ประกอบกับพระปรีชาสามารถด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ในวโรกาสต่างๆ ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยมหิดล ครั้งที่ 195 เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2534 ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา แต่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2534

วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาพลศึกษา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอเนกประการ อันแสดงให้เห็นประจักษ์ชัดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศว่า ทรงมีพระปรีชาสามารถทางด้านพลศึกษาและการกีฬาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง และได้ทรงนำพระปรีชาสามารถดังกล่าวนี้มาพัฒนาการกีฬาของประเทศไทยอย่างกว้างขวาง พระราชกรณียกิจด้านกีฬาของพระองค์ นอกจากจะแสดงให้เห็นพระปรีชาสามารถส่วนพระองค์แล้ว ยังทรงเป็นหลักเป็นแบบอย่างในทางวิชาการให้ผู้อื่นเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทสืบไป ทั้งยังเป็น

มีขวัญหลักชัยทางด้านกีฬาแก่นักกีฬา สมาคมกีฬา ตลอดจนผู้มีส่วนในการแข่งขันกีฬาของชาติเป็นอย่างยิ่ง กล่าวได้ว่า การพลศึกษาและการกีฬาของไทยได้พัฒนามาถึงเพียงนี้ เป็นเพราะพระมหากษัตริย์คุณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ปกแผ่พระบารมีบำรุงขวัญนักกีฬาโดยแท้จริง

โดยที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเพียบพร้อมด้วยพระจริยวัตรและพระปรีชาสามารถอันเป็นอัจฉริยะยิ่งในทางพลศึกษาและการกีฬา ยังผลอันเป็นคุณประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่วงการกีฬาของประเทศ ทำให้การกีฬาของประเทศเติบโตเป็นปึกแผ่นมั่นคง และมีพระเกียรติคุณแผ่ไพศาลไปยังนานาประเทศเป็นที่ประจักษ์ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติคุณดังกล่าว และเพื่อแสดงออกถึงความสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณที่ทรงมีต่อปวงชนชาวไทย ในการปฏิบัติภารกิจอันหนักยิ่งตลอดเวลาทรงดำรงอยู่ในสิริมหิตวรยศสมบัติมาเป็นปีที่ 50 นับเป็นมหามงคลโรกาสกาญจนาภิเษกในปี พ.ศ. 2539 นี้ สภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ขอพระราชทานทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาวิชาพลศึกษา แด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2539

พระเกียรติคุณทางการกีฬาและพลศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มิได้ปรากฏเพียงในประเทศเท่านั้น แม้แต่ชาวต่างประเทศยังสรรเสริญในพระราชอัจฉริยภาพอันเป็นพระบรมเดชาานุภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

เดนนิส เกรย์ (Dennis Gray) ได้เขียนบทความเกิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไว้ในนิตยสารสวัสดี (Gray, 1998 : 16-18) เรื่อง Royal Pursuits: The Sports of Kings ด้วยการเกริ่นนำที่ทำให้เกิดมโนทัศน์อันสมบูรณ์พร้อมในพระปรีชาสามารถว่า

“คีตราชนแจ๊สแห่งประเทศไทยทรงเป็นนักกีฬาที่มีพรสวรรค์ พระองค์เป็นผู้ทรงอัจฉริยะ ในกลวิธีการทรงเรือใบได้อย่างเหนือชั้น” (Thailand’s jazz - playing monarch is a natural sportsman who understands how sailboats tick and tack better than most.)

เดนนิส เกรย์ บรรยายถึงพระปรีชาสามารถด้านกาฬกีฬาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รวมทั้งพระปรีชาสามารถในการทรงต่อเรือใบถึง 7 ลำ ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ ทั้งในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์และกีฬาเอเชียนเกมส์ และเช่นเดียวกับนักกีฬาเรือใบทั่วไปคือ กว่าที่พระองค์จะทรงประสบความสำเร็จ พระองค์ต้องทรงประสบกับความยากลำบาก ความพ่ายแพ้ และการจมน้ำ แต่กีฬามีพระวิริยอุตสาหะพัฒนาจนถึงขั้นนักกีฬาแข่งขัน ซึ่งเป็นพระองค์ทรงต่อเรือใบด้วยพระองค์เอง พระองค์จึงทรงเข้าพระทัยในกลวิธีการทรงเรือใบได้ดีกว่าการซื้อจากผู้อื่น

ปีเตอร์ คัมมินส์ (Cummins cited by Gray, 1998 : 18) ขำราชการเกษียณชาวอเมริกันซึ่งคร่ำหวอดกับการเล่นเรือใบและเข้าร่วมการแข่งขันกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ถึง 3 ครั้ง กล่าวว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับท้องทะเล เป็นความรู้สึกที่กลมกลืนกับธรรมชาติ คือกระแสลมที่ผันผวนและกระแสน้ำที่ขึ้นๆ ลงๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นทั้งนักกีฬาที่มุ่งความเป็นเลิศและผู้ทรงมีน้ำพระทัยนักกีฬา พระองค์เปรียบเสมือนตัวเร่งปฏิกิริยาในการผลักดันให้ประเทศไทยเข้าสู่สนามแข่งขันเรือใบนานาชาติ”

เพราะก่อนหน้าที่พระองค์จะทรงกีฬาชนิดนี้ มีคนไทยน้อยคนนักที่จะเข้าแข่งขันกีฬาเรือใบ เดนิส เกรย์ กล่าวว่า นอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะทรงปฏิบัติพระองค์เป็นเยี่ยงอย่างแก่พลกนิกรแล้ว พระองค์ยังทรงเป็นสิ่งจรรโลงใจให้แก่การแข่งขันเรือยอชท์คิงส์คัพ (The King's Cup Regatta) ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งที่ 12 ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2541 ที่บ้านนอกเกาะภูเก็ตอีกด้วย การแข่งขันเรือใบชนิดนี้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นหนึ่งในประเภทของการแข่งขันเรือใบที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนและความชำนาญมากที่สุดในโลก มีชาวต่างประเทศที่นิยมการแข่งขันเรือใบประเภทนี้เข้าร่วมการแข่งขันเป็นจำนวนมากเหมือนทุกครั้ง คือมีเรือเข้าร่วมการแข่งขันมากกว่า 70 ลำ (Piprell, 1998 : 19) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำริว่า

“ในการแข่งขันเรือใบ ผู้เข้าแข่งขันต้องทุ่มเทสมาธิและพลังกำลังความแข็งแรงอย่างที่สุด เพื่อต่อสู้กับคลื่นลม ประการแรกเพื่อต่อสู้กับปัจจัยประกอบต่างๆ จากนั้นก็เป็นการต่อสู้ด้วยการใช้เทคนิคกีฬา และประการสุดท้ายคือ การต่อสู้กับการตัดสินใจของผู้เข้าแข่งขันคนอื่นๆ เพื่อจะเอาชนะ นี่คือวิธีที่ดีที่สุดในการฝึกคนให้รู้จักควบคุมตนเองให้ต่อสู้กับความยากลำบากและการแข่งขันในโลกยุคใหม่”

บทสรุป

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ มหาราช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ ทรงเป็นหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศชาติและพลกนิกรชาวไทยทั้งมวล ทรงเป็นพระกษัตริย์ผู้ทรงคุณอันประเสริฐสุด ทรงเป็นทั้งนักบริหาร นักวิชาการ นักวิจัย นักดนตรี นักกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การเกษตร การชลประทาน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้เทคโนโลยีต่างๆ อันล้วนเหมาะสมกับสุขภาพและความเป็นอยู่ของพลกนิกรของพระองค์ ทรงเป็นพ่อและเป็นครูของแผ่นดิน ทรงเหนื่อยยากตรากตรำพระวรกายมิได้หยุดเป็นระยะเวลา ยาวนานต่อเนื่องกัน ทั้งหลายล้วนเพื่อความอยู่ดีมีสุข ความอยู่ดีกินดี และการมีชีวิตที่มีคุณภาพของประชาชนทุกหย่อมหญ้าในอาณาจักรไทยตลอดระยะเวลา 60 ปี ที่ทรงดำรงสิริราชสมบัติ

แม้พระองค์จะทรงงานหนัก แต่พระองค์ก็ทรงเข้าพระทัยอย่างลึกซึ้งในประโยชน์ของการออกกำลัง

กายและการกีฬา จึงทรงออกกำลังพระวรกายและทรงกีฬาเป็นประจำ เพื่อให้มีพระพลังแข็งแรง สามารถต่อสู้กับความเหน็ดเหนื่อยตรากตรำในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพสกนิกรในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งบางแห่งเป็นถิ่นทุรกันดาร ไม่มีถนนหนทางคมนาคมโดยสะดวก สมดังพระราชดำรัสที่ว่า

“การกีฬามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตของแต่ละคนและชีวิตของบ้านเมือง”

(จากรายการโทรทัศน์ช่อง 5 โดยสำนักงานเอกลักษณ์ไทย ออกอากาศวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2541)

พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวในโลกที่ทรงพระกรุณาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศกับสามัญชน และทรงแสดงให้เห็นว่าโลกได้ประจักษ์ในพระราชอัจฉริยภาพยอดเยี่ยมด้านการกีฬา นอกเหนือจากพระราชอัจฉริยภาพอันยอดเยี่ยมในการประกอบพระราชกรณียกิจ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ พระเกียรติคุณของพระองค์จึงนำมาซึ่งความจงรักภักดี ความภาคภูมิใจ และความปลื้มปิติมาสู่พสกนิกรชาวไทยถ้วนหน้า

“ร่างกายของคนเราพื้นฐานธรรมชาติสร้างมาสำหรับใช้ออกแรงใช้แรง มิใช่ให้เฉื่อยๆ ถ้าใช้แรงให้พอเหมาะพอดีโดยสม่ำเสมอ ร่างกายก็เจริญแข็งแรงคล่องแคล่ว และคงทนยั่งยืน ถ้าไม่ใช้แรงเลยหรือใช้ไม่เพียงพอ ร่างกายก็จะเจริญแข็งแรงอยู่ไม่ได้ แต่จะค่อยๆ เสื่อมไปเป็นลำดับ และหมดสมรรถภาพไปก่อนเวลาอันสมควร ดังนั้น ผู้ที่ปกติทำงานได้โดยไม่ใช้กำลังหรือใช้กำลังแต่น้อย จึงจำเป็นต้องหาเวลาออกกำลังกายให้เพียงพอับความต้องการธรรมชาติเสมอทุกวัน มิฉะนั้นจะเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่เขาจะใช้สติปัญญาความสามารถของเขาทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและส่วนรวมได้น้อยเกินไป เพราะร่างกายอันกลับกลายอ่อนแอลงนั้นจะไม่อำนวยให้ทำงานโดยมีประสิทธิภาพได้”

(พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เรื่องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ วันที่ 17 ธันวาคม 2533 มหาวิทยาลัยมหิดล)

ด้วยพระอาณามิพันเกล้าฯ ควรมิควรแล้วแต่จะทรงโปรดฯ

เอกสารอ้างอิง

- การกีฬาแห่งประเทศไทย. "เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการกีฬา," วารสารกีฬา. ปีที่ 26 ฉบับที่ 12 ธันวาคม 2535. หน้า 15 - 26.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการกีฬาแบดมินตัน," วารสารกีฬา. ปีที่ 26 ฉบับที่ 12 ธันวาคม 2535 หน้า 27-29.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. "ในหลวงนักกีฬา," วารสารกีฬา. ปีที่ 27 ฉบับที่ 12 ธันวาคม 2536. หน้า 3-6.
- คณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. การแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 บางกอกเกมส์ "มิตรภาพไร้พรมแดน". กรุงเทพมหานคร : มปป. มปท.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ในหลวงกับงานช่าง. คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ขำเลียง วุฒิจันทร์. พระราชกรณียกิจและพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ มหาราช เกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม 9 มิถุนายน 2489. 5 ธันวาคม 2530. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.
- "ถวายราชพลีแด่กษัตริย์แห่งวงการกีฬาไทย," มติชนรายวัน. ฉบับวันที่ 2 มกราคม 2539. หน้า 14.
- "โคมไฟเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 50 ปี ในหลวงของเรา," ไทยรัฐ. ฉบับวันศุกร์ที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2538 หน้า 33.
- ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา "พระมหากษัตริย์นักกีฬา," ไทยรัฐ. วันที่ 5 ธันวาคม 2541. หน้า 24.
- ธีรเดช รัชนี้. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและโครงการหลวง. กรุงเทพมหานคร : อักษรสัมพันธ์, ม.ป.ป.
- "ในหลวงเสด็จฯ เปิด อชก. ยิ่งใหญ่ประวัติศาสตร์," ข่าวสด วันที่ 8 ธันวาคม 2541. หน้า 1 และ 12.
- บุญสม มาร์ติน, ศาสตราจารย์นายแพทย์. "ในหลวงกับการกีฬา," 45 ปี กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2485 - 2530. กรุงเทพมหานคร : สหประชาพานิชย์, 2530. หน้า 207-218.
- "โปรดเกล้าฯ เรือใบเวคา II," เดลินิวส์. ฉบับวันที่ 1 ธันวาคม 2538. หน้า 21-22.
- "เปิด อชก. ยิ่งใหญ่ตระการตา," ไทยรัฐ. วันที่ 7 ธันวาคม 2541. หน้า 1 และ 17.
- "เปิด อชก. ยิ่งใหญ่ มุขบก เห็นจุดไฟพระฤกษ์," มติชนรายวัน. วันที่ 7 ธันวาคม 2541. หน้า 1 และ 20.
- ปถพีรดี (นามแฝง). "พระมหากษัตริย์นักกีฬาเหรียญทอง," บทความพิเศษ. สกุลไทย. ปีที่ 45 ฉบับที่ 2303 วันที่ 8 ธันวาคม 2541. หน้า 9, 36-39 และ 111.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ. “การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ,” พระราชดำรัส 17 ธันวาคม พ.ศ. 2533 มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ. ปีที่ 22 เล่ม 3 กรกฎาคม - กันยายน 2539. ปกหน้า.

“พิธีเปิดสุดอลังการ,” เดลินิวส์. วันที่ 8 ธันวาคม 2541. หน้า 1-2.

“ไฟพระฤกษ์,” เดลินิวส์. วันที่ 5 ธันวาคม 2541. หน้า 1.

“ไฟพระฤกษ์,” ไทยรัฐ. วันที่ 5 ธันวาคม 2541. หน้า 1.

รุ่งธรรม ลัดพลี, “ในหลวงของเรากับพระราชกรณียกิจทางการกีฬา,” วารสารกีฬา.

รายการโทรทัศน์ ช่อง 7 สี. “หยาดน้ำพระทัย” ตอน “นักกีฬาราชันย์” ออกอากาศเมื่อวันเสาร์ที่ 10 สิงหาคม 2539 เวลา 18.15 น.

“เริ่มเปิดเอเชียเกมส์พิธียิ่งใหญ่,” ไทยรัฐ. วันที่ 6 ธันวาคม 2541. หน้า 1, 15 และ 17.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. หนังสือที่ระลึกวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงศึกษาธิการ ครบรอบ 104 ปี 1 เมษายน 2539. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2539.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร.

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา. แม่เล่าให้ฟัง. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์. 2525.

อำนวยการศักดิ์ สว่างนุก. “ฟ้าโปรดวงการกีฬา,” คอลัมน์เหนือนักฟุตบอลนี้. เดลินิวส์. ฉบับวันที่ 5 สิงหาคม 2534 หน้า 17.

Gray, Dennis, “Royal Pursuits : The Sports of Kings,” Sawasdee. December 1998, pp. 16-18.

Piprell, Collin. “Sailing , Reaching for the Sun,” Sawasdee. December 1998, pp. 19-20.